SUOMEN FARMASIALIITON JÄSENLEHTI

Farmasia

2/2020

Mukana Galenos!

LUOTTAMUS KUNNOSSA

Luottamusmiehen ja apteekkarin hyvä yhteispeli on kaikkien etu. Vaikeistakin asioista selvitään puhumalla.

SIVU 38

Oikeanlaista neuvontaa
Apteekin lääkeneuvonta parantaa lääkkeen tehokasta käyttöä. s. 18

Hankala erityiskorvaus
Kelan pääjohtaja ja proviisorit keskustelivat lääkekorvausjärjestelmästä. s. 32

Uudet kuviot
Kati Pietarila vaihtoi tutusta lähiapteekista keskustan vilinään. s. 14

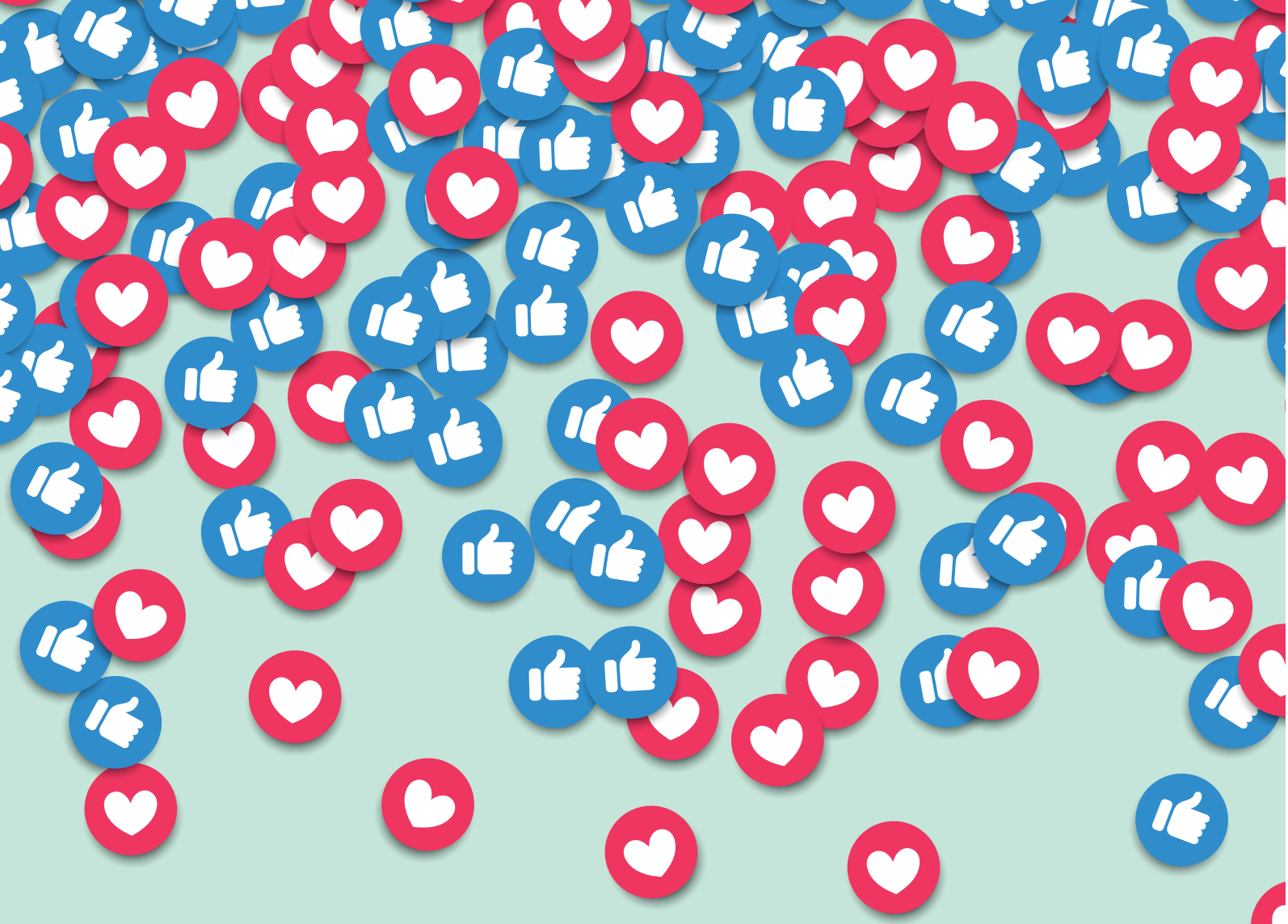

Seuraa meitä somessa.

facebook.com/farmasialiitto | twitter.com/farmasialiitto

linkedin.com/company/suomen-farmasialiitto

FARMASIALIITTO

Farmasia

SISÄLTÖ 2/2020

● = *Kansijuttu*

5 **PÄÄKIRJOITUS**
Antti Kataja

7 **NAPSITUT**

12 **ASIAKAS APTEEKISSA**
Ketamiini-infuusiolla voidaan saada nopeita vaikutuksia akuutin itsetuhoisuuden hoidossa.

14 **FARMASISTI TYÖSSÄÄN**
Farmaseutti Kati Pietarila uskaltautui vaihtamaan työpaikkaa 20 vuoden jälkeen.

18 **LÄÄKEHOIDON POLKU**
Lääkeneuvonnalla pyritään varmistamaan lääkkeen turvallinen ja tehokas käyttö.

22 **EDUNVALVONTA**
Tammikuussa solmittuun työehtosopimukseen saatiin useita tarkennuksia.

24 **EDUNVALVONTA**
Syksyllä toteutettuun palkkakyselyyn vastasi noin 900 Farmasialiiton jäsentä.

29 **KOULUTUS**
Luottamusmiehille tarjotaan runsaasti koulutusta ja apua muiden auttamiseen.

14 *Kati Pietarila työskenteli Pateniemen apteekissa 20 vuoden ajan. Vuosi sitten hän hyppäsi uusien haasteiden pariin Rotuaarin Apteekkiin.*

32 **PUHEENAIHE**
Lääkkeiden erityiskorvattavuuden selvittely syö apteekin henkilökunnan aikaa.

38 **HYVÄ ESIMERKKI**
Pienessä työyhteisössä keskusteluilmapiiri pysyy avoimena.

42 **TUTKITTUA**
Lääkkeiden jatkuvatoiminen valmistusprosessi mahdollistaa reaaliaikaisen laadunvalvonnan.

44 **LIITTO PALVELEE**
Jäsenkyselyssä liitolta toivottiin panostusta etenkin palkkauksen parantamiseksi.

50 **KOLUMNI**
Pekka Perttula

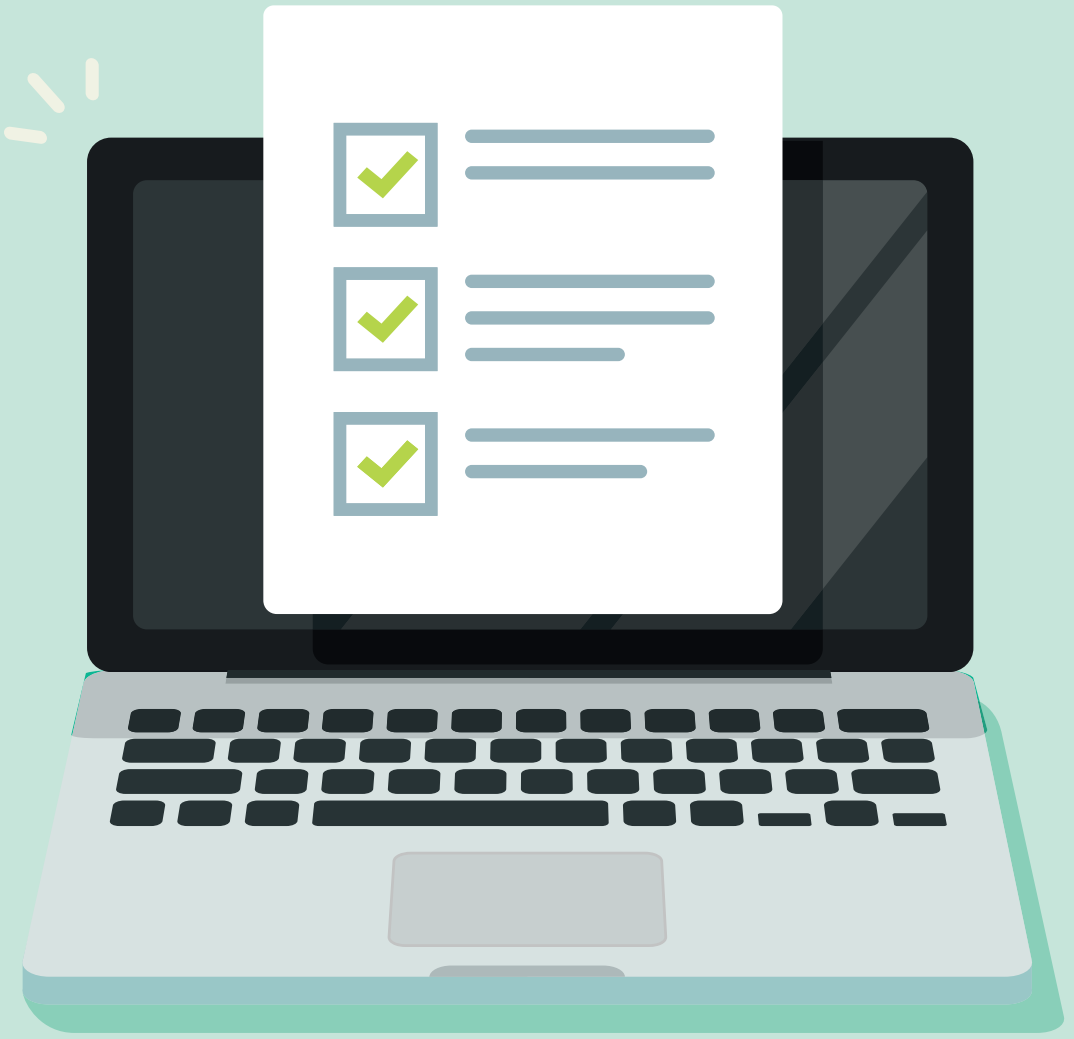

Asioi verkossa.

Verkosta löydät kätevästi sähköisiä lomakkeita:

alennettu jäsenmaksu, luottamusmiesilmoitus,
hakemus kaksoisjäseneksi, ilmoitus vanhuuseläkkeelle jäämisestä...

bit.ly/*asioi_verkossa*

FARMASIALIITTO

Farmasia

Suomen Farmasialiiton
jäsenlehti
102. vuosikerta

ISSN 1796 6116

Aikakauslehtien Liiton jäsen

JULKAISIJA
Suomen Farmasialiitto ry
Asemamiehenkatu 2
00520 Helsinki
farmasia@farmasialiitto.fi
www.farmasialiitto.fi

PÄÄTOIMITTAJA
Antti Kataja

TOIMITUSNEUVOSTO
Heidi Jäntti
Saara Kainulainen
Kauri Laine
Niina Makkonen
Suvi Sivula
Raili Tervola
Katri Yli-Kovero

TOIMITUS
Omnipress Oy
Mäkelänkatu 56
00510 Helsinki
www.omnipress.fi
toimitus@omnipress.fi

ULKOASU
Oona Kavasto/HANK

ILMOITUSMYYNTI
Otavamedia OMA
Myyntipäällikkö
Anne Joukainen
p. 050 3103081
anne.joukainen@otava.fi
Myyntipäällikkö Juha Kurvinen
p. 040 541 5787
juha.kurvinen@otava.fi
Ilmoitusaineisto:
farmasia@omnipress.fi

KANSIKUVA
Timo Marttila

PAINO
NewPrint

PAINOSMÄÄRÄ
7 000

Lehden sisältöä ei saa osittainkaan jäljentää ilman toimituksen kirjallista lupaa. Toimitus ei vastaa tilaamatta lähetetyistä materiaaleista.

© Farmasialiitto

FARMASIALIITTO

Missä menet lääkeneuvonta?

Viimeisen vuoden aikana olen kuullut kiireen kasvaneen apteekin tiskillä. Tämä ei sinänsä yllätä, kun toimitettavien reseptien määrä kasvaa, viranomaisilta tulee uusia ohjeistuksia, jotka on otettava huomioon ja lisäksi viimeisinä vuosina lääkkeiden saatavuushäiriöt ovat kasvaneet. Kaikki tämä luo painetta päivittäiseen työhön.

Asiaan on myös julkisuudessa kiinnitetty huomiota. Viimeisimpänä Mediuutiset nosti pääkirjoituksessaan (28.2.2020) esiin juurikin samat asiat: viranomaismääräykset, saatavuushäiriöt ja kiireen. Julkisuudessa on käyty myös keskustelua lääkkeiden korvattavuuksien käytännöistä ja niihin kuluvasta ajasta. Samaa teemaa jatketaan myös tässä lehdessä, kun pyöreän pöydän keskusteluun osallistuu niin Farmasialiiton aktiiveja kuin Kelan johtoa ja henkilöstöä.

Hoitoon sitoutumisen kasvattamisella voi olla jopa suurempi vaikutus väestön terveyteen kuin yksittäisen hoidon kehittymisellä.

Miksi sitten asia on tärkeä? Sen takia, että kun farmaseuttisen henkilöstön energiaa ja työpanosta kuluu asiakkaiden ja potilaiden kanssa muiden asioiden selvittelyyn, on vaarana, että viestiä siitä kaikkein tärkeimmästä, eli lääkeneuvonnasta, ei pystytä vaikuttavasti kertomaan. Tällöin vaarana on ei-järkevä lääkehoito. WHO on jo vuosituhannen alussa nostanut esiin, että hoitoon sitoutumisen kasvattamisella voi olla jopa suurempi vaikutus väestön terveyteen kuin yksittäisen hoidon kehittymisellä.

Samaan aikaan lääkeinformaation tärkeyttä korostetaan Fimean koordinoimassa Kansallisen lääkeinformaatioverkoston työssä. Tällä hetkellä on meneillään lääkeinformaatiostrategian päivittäminen, ja strategian tavoitteisiin kuuluu muun muassa, että saatavilla on ajantasainen tieto lääkkeen käyttäjän lääkityksestä ja saavutettavissa on käyttäjälähtöinen ja luotettava lääkeinformaatio. Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisen lääkeosaaminen on nostettu myös yhdeksi tavoitteeksi. Kaiken keskiössä on toki lääkkeiden käyttäjä.

Farmasian alan ammattilainen on usein se viimeinen portinvartija lääkkeen käyttäjälle, erityisesti apteekista haettavan lääkkeen kohdalla. Siksi olisikin tärkeää, että pystyisimme kehittämään myös järjestelmiä ja toimintatapoja, jotta lääkkeen käyttäjä saa käyttöönsä meidän ammatillisen osaamisen ytimen eli lääkeneuvonnan. Näin pystyttäisiin lisäämään lääkkeiden järkevää käyttöä.

HÄN TEKSTI **EEMELI SARKA** KUVA **TIMO PORTHAN**

> **Ei voi olettaa, että meitä kaikkia voisi hoitaa täysin samalla tavalla.**

Kohdennetun lääkehoidon edistäjä

Lääkealalla tehdään jatkuvasti tutkimus- ja kehitystyötä. Tällä hetkellä varsinkin syöpälääkityksen kehityksessä tapahtuu paljon. Bayerin tieteellinen asiantuntija **Paavo Pietarinen** haluaa viedä hoitoa yksilöllisempään suuntaan.

Syöpähoidossa kohdennettu lääkehoito ilmenee niin, että kun diagnostiikan myötä potilaita pystytään tutkimaan tarkemmin, heidän kasvaimistaan saattaa löytyä jonkinlaisia ominaisia geenimutaatioita, joihin voidaan paremmin kohdentaa tiettyä hoitoa. Osa potilaista saattaa saada hoitoja, jotka toimivat perinteisiä hoitoja paremmin ja saattavat olla paremmin siedettäviä.

– Syövän hoito on muuttumassa koko ajan monimutkaisemmaksi. Diagnostiikka on jo hyvin pitkälle kehittynyttä ja se kehittyy edelleen, mutta diagnostiset käytännöt eivät vielä ole yhtä pitkällä. Enemmän potilaita tulisi tutkia uusin menetelmin, Pietarinen sanoo.

Kohdennettu lääkehoito on kiinnostanut Pietarista pitkään. Hänen gradunsa käsitteli aihetta samoin kuin hänen väitöskirjansa, jonka hän teki syöpien yksilöidystä lääkehoidosta.

– Minulle yksilöity lääkehoito tarkoittaa sitä, että potilas saa parhaan mahdollisen hoidon. Olemme kaikki erilaisia, joten ei voi olettaa, että meitä kaikkia voisi hoitaa täysin samalla tavalla esimerkiksi jonkin hoitosuosituksen mukaan. On tiettyjä säännönalaisuuksia mutta myös vaihtelevuutta jokaisen yksilön kohdalla, mikä tulisi ottaa huomioon.

Paavo Pietarinen

- **Filosofian tohtori, Helsingin yliopisto 2017**
- **Väitöskirja ”Effects of genotype and phenotype in personalized drug therapy”**
- **Proviisori, Helsingin yliopisto 2012**
- **Tieteellinen asiantuntija, Bayer Oy vuodesta 2018**
- **Myyntilupa-asiantuntija, Pfizer Oy 2016–2017**
- **Väitöskirjatyöntekijä, Hematologinen tutkimusyksikkö 2012–2017**
- **Proviisori, Farmania Oy 2014–2016**

18 % Tilastokeskuksen mukaan reseptilääkkeiden kuluttajahinnat eli lääkkeistä maksetut omavastuut laskivat liki 18 prosenttia tammikuusta 2010 joulukuuhun 2019.

Laittomat lääkkeet ovat pääsääntöisesti peräisin Aasiasta

Vuoden 2019 heinäkuun ja lokakuun välillä Europol tuki Euroopan laajuista operaatiota, jonka kohteena oli väärinkäytettyjen ja väärennettyjen lääkkeiden laiton kauppa verkossa ja verkon ulkopuolella. Operaatiota johti Ranskan santarmilaitoksen keskusvirasto sekä Suomen tulli.

Operaatio lukuina:
- 12 järjestäytynyttä rikollisryhmää hajotettiin.
- 165 epäiltyä pidätettiin Belgiassa, Kyproksella, Suomessa, Ranskassa, Kreikassa, Unkarissa, Italiassa, Portugalissa, Slovakiassa, Espanjassa, Ukrainassa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa.
- Lääkkeitä takavarikoitiin lähes 36 miljoonaa kappaletta, muun muassa pseudoefedriiniä, syöpälääkkeitä, antihistamiineja, anksiolyyttejä, erektiohäiriölääkkeitä, hormoni- ja aineenvaihduntalääkkeitä, huumausaineita, kipulääkkeitä, antiestrogeenejä, antiviraalilääkkeitä, unilääkkeitä sekä dopingaineita.

Laittoman lääkekaupan huolestuttavat trendit jatkuvat:
- EU:ssa esiintyy jatkuvasti enemmän sairaaloista varastettujen onkologisten lääkkeiden kauppaa.
- Lääkkeet ja dopingaineet ovat edelleen pääsääntöisesti peräisin Aasiasta.
- Tukkumyyjät poistavat lääkkeitä laillisesta toimitusketjusta ja jälleenmyyvät niitä rikollisryhmille.
- Lääkkeitä hankitaan laittomasti väärennetyillä tai varastetuilla resepteillä joko lääkärien ja apteekkarien avustuksella tai ilman, minkä jälkeen ne myydään suoraan rikollisryhmille tai yksittäisille henkilöille.
- Dopingtuotteita myydään pääasiassa verkossa.
- Lääkevääreennöksiä ja dopingtuotteita valmistetaan ja pakataan laittomasti usein EU:ssa sijaitsevissa piilolaboratorioissa.

Kolmen vuoden jaksolla operaatio Mismed tuotti seuraavat tulokset:
- Viranomaiset takavarikoivat 123 miljoonaa kappaletta laittomia lääkkeitä sekä 0,5 miljardin euron arvosta dopingaineita.
- 600 pidätystä.
- Viranomaiset hajottivat 49 järjestäytynyttä rikollisryhmää.

APTEEKKI ON YLIVOIMAISESTI KÄYTETYIN TERVEYSPALVELU

93 prosenttia suomalaisista on tyytyväisiä apteekkeihin ja viimeisimpään apteekkikäyntiinsä. Tyytyväisyyteen vaikuttavat erityisesti apteekin sijainti, apteekkihenkilökunnan ammattitaito ja asiantuntijuus, asioinnin helppous, aukioloajat, palvelualttius sekä neuvonta. Sen sijaan tyytymättömyyttä saavat aikaan yleisimmin hinnat ja hidas palvelu tai jonotus.

Tiedot käyvät ilmi Suomen Apteekkariliiton teettämästä Suomalaisten apteekkiasiointi 2020 -tutkimuksesta, johon vastasi 1 316 iältään 18–70-vuotiasta mannersuomalaista.

Tutkimuksen mukaan
- 98 % suomalaisista käy apteekissa vähintään kerran vuodessa.
- 47 % suomalaisista käy apteekissa vähintään kerran kuukaudessa.
- 77 % suomalaisista asioi pääsääntöisesti yhdessä tai kahdessa apteekissa.
- 80 % pitää apteekkien määrää riittävänä.
- 69 % pitää apteekkien aukioloaikoja riittävinä.

Apteekki valitaan yleisimmin sijainnin ja aukioloaikojen perusteella. Vain joka kymmenes mainitsee kanta-asiakkuuden valintaperusteeksi.

Apteekki on ylivoimaisesti käytetyin terveyspalvelu noin 60 miljoonalla vuotuisella asiakaskäynnillä. Lähes kuudelle kymmenestä apteekki on kotia lähimpinä sijaitseva terveyspalvelu. Kolmelle sadasta apteekki on myös paikkakunnan ainoa terveyspalvelu.

Mitä mieltä?

Tarjotaanko apteekissanne terveyspalveluita?

VASTAA KYSYMYKSEEN LEHDEN VERKKOSIVUILLA FARMASIALEHTI.FI

Siirrä jäsenlaskusi e-laskuksi!

Helpota maksamista ja tee e-laskusopimus verkkopankkissasi. Saat laskut suoraan verkkopankkiisi, jolloin laskun viitenumero on automaattisesti oikein eikä sitä tarvitse itse muuttaa.

Joka viides uusi työpaikka syntyy yksityiselle sote-alalle

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan työllisyys kasvoi vuosien 2017 ja 2019 välillä noin neljä prosenttia eli 93 000 työllisellä. Työllisyyden nettokasvusta 62 prosenttia muodostui kolmesta yksityisestä toimialasta: asiantuntija-, hallinto- ja tukipalveluista, sosiaali- ja terveyspalveluista sekä informaatio- ja viestintäpalveluista.

Yksityiselle sote-alalle on syntynyt toiseksi eniten uusia työpaikkoja eli yhteensä 19 000 työpaikkaa. Siten joka viides uusi työpaikka on syntynyt yksityiselle sote-alalle. Tämä tarkoittaa keskimäärin 26 uutta työpaikkaa vuoden jokaisena päivänä kahden vuoden ajan. Jos mukaan lasketaan koko toimiala eli myös julkinen sektori, on sote-alalle syntynyt eniten uusia työpaikkoja vuoden 2017 jälkeen.

Mikäli yksityisen sote-alan työllisyyden kasvu pysyy kahden edellisen vuoden tasolla, kasvaa yksityinen sote-sektori vaalikauden aikana 36 000 työllisellä. Tämä on yli 60 prosenttia pääministeri **Marinin** hallituksen 60 000 uuden työllisen tavoitteesta.

Tämä tarkoittaa keskimäärin 26 uutta työpaikkaa vuoden jokaisena päivänä kahden vuoden ajan.

HARVINAISTEN LÄÄKKEIDEN VALMISTUS KASVOI NOIN 20 PROSENTTIA

Yliopiston Apteekki valmisti viime vuonna lääkärin reseptin mukaan yli 17 000 yksilöllistä lääkevalmistetta, mikä on noin 20 prosenttia edellisvuotta enemmän. Eniten kasvoi steriilien lääkkeiden valmistus.

– Merkittävä syy lääkevalmistuksen kasvuun olivat lääkkeiden saatavuusongelmat. Esimerkiksi masennuksen ja unihäiriöiden hoidossa käytettävän doksepiinivalmisteen tuotanto on kasvanut tästä syystä, sanoo Yliopiston Apteekissa lääkevalmistuksesta vastaava **Jarno Alén.**

Yliopiston Apteekki on useiden harvinaisten lääkkeiden ainoa valmistaja Suomessa. Tällaisia lääkkeitä ovat esimerkiksi astmadiagnostiikkaan tarvittava metakoliini ja keskosille käytettävä glukoosioraaligeeli. Yliopiston Apteekki valmistaa lääkkeitä yli 80 prosentille yksityisapteekeista sekä noin 300 yksityiselle ja julkiselle terveydenhuollon toimijalle Suomessa.

Harvinainen lääke on esimerkiksi keskosille käytettävä glukoosioraaligeeli.

SOSTE esittää Suomeen uutta terveysperusteista valmisteveroa

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry esittää Suomeen terveysperusteista veroa, joka kohdistuisi laaja-alaisesti suolaan, sokeriin ja tyydyttyneeseen rasvaan. Vero kohdistuisi valikoituun hyödykeryhmään, ja verorasitus kasvaisi tuotteen sokeri-, rasva- tai suolapitoisuuden lisääntyessä. Veronalaiset tuotteet määräytyisivät sen perusteella, edistääkö niiden verottaminen terveellistä ravitsemusta.

Laaja-alainen vero muuttaisi parhaassa tapauksessa sekä kuluttajien että tuottajien käyttäytymistä ja tekisi saatavilla olevista elintarvikkeista terveellisimpiä. Terveysperusteinen valmistevero keräisi valtiolle verotuloja ja samalla myös säästäisi julkisen vallan kuluja, kun veron myötä terveydelle haitallisten tuotteiden kulutus vähentyy.

Koronavirus herättää paljon kysymyksiä

Farmasialiitto pyrkii hidastamaan koronaviruksen leviämistä mahdollisuuksien mukaan. Olemme peruuttaneet kevään koulutuksia ja tilaisuuksia kontaktien vähentämiseksi. Webinaareja pidetään normaalisti.

Jäsenet ovat ottaneet yhteyttä toimistolle ja esittäneet paljon huolestuneita kysymyksiä. Olemme perustaneet verkkosivuillemme oman koronasivuston *bit.ly/FLkorona*. Pyrimme vastaamaan kaikkiin kysymyksiin. Lisäksi jaamme tietoa sosiaalisessa mediassa ja tarvittaessa ylimääräisillä uutiskirjeillä.

Huomioithan, että elämme hyvin poikkeuksellista tilannetta. Tämä tarkoittaa sitä, että ohjeistuksetkin voivat muuttua ja tarkentua päivittäin. Näin ollen kaikki vastaukset eivät välttämättä päde ohjeistuksien muuttuessa, eikä kaikkiin asioihin ole olemassa yksiselitteisiä vastauksia. Monet kysymykset, joita jäsenistöltämme saamme, ovat myös sellaisia, joihin Farmasialiitolla ei ole toimivaltaa vastata.

Lähtökohtaisesti työnantaja vastaa työturvallisuudesta ja toiminnan ohjeistamisesta työpaikalla.

Suomen hallitus on ottanut käyttöön valmiuslain. Koko lääkejakeluketju (ml. apteekit) katsotaan kriittiseksi alaksi, jota poikkeusmenettelyt koskevat. Päivitämme ohjeita koronasivustolle sitä mukaa, kun saamme tietoa.

Kiitämme jäseniä tärkeästä työstä, jota teette. Me tuemme toimistolla työtänne kaikin mahdollisin tavoin. Yhdessä selviämme tästä!

Tämä teksti on kirjoitettu 19.3.2020. Lehden ilmestyessä moni asia on saattanut jo muuttua.

Ohjeistukset voivat muuttua ja tarkentua päivittäin.

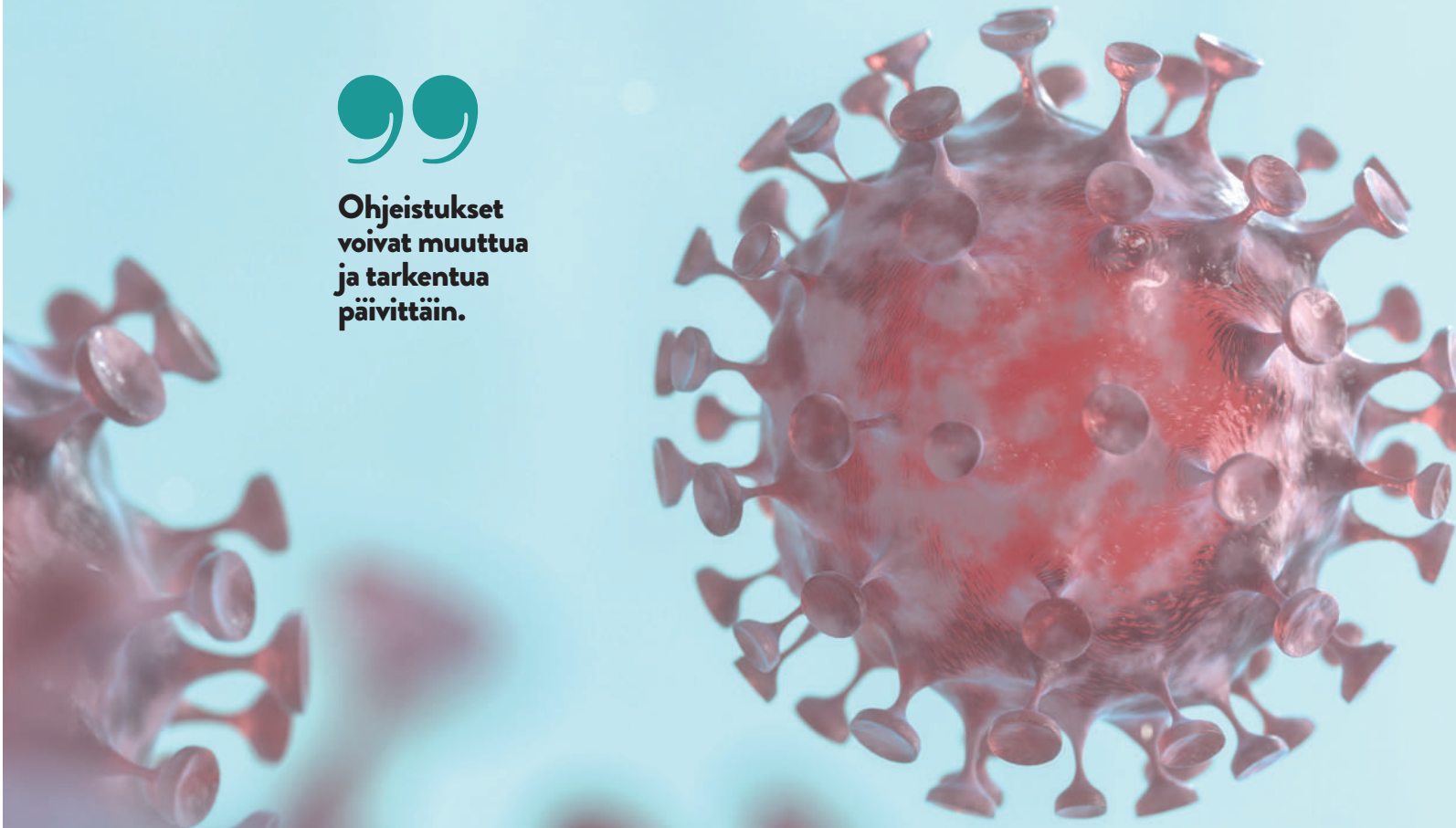

1 MILJ.

Suomi tukee miljoonalla eurolla Maailman terveysjärjestön (WHO) toimintaa kehitysmaissa koronavirusepidemian vastaisessa työssä. LÄHDE: ULKOMINISTERIÖ

Antti Kataja ja Riitta Uusi-Esko (oik.) muistivat Annukka Lankilaa kukkasin.

ANNUKKA JÄTTI JÄÄHYVÄISET

Farmasialiiton työmarkkinajohtaja **Annukka Lankila** on jättänyt jäähyväiset. Hän siirtyy toisen työnantajan palvelukseen. Kiitämme Annukkaa työpanoksesta Farmasialiiton hyväksi ja toivotamme onnea uusiin tehtäviin!

Uusi työmarkkinajohtaja on varatuomari **Minna Hälikkä**. Hän tulee Agronomiliitosta ja aloittaa Farmasialiitossa 20.4. Lämpimästi tervetuloa!

Joka viides potilas saa lääkehaitan sairaalahoitojakson aikana

Lääkkeisiin liittyvät haittatapahtumat ovat yksi yleisimmistä sairaalahoitoon johtavista syistä ikääntyneillä sekä yksi yleisimmistä kuolinsyistä länsimaissa, selviää Oulun yliopistossa tarkastettavasta MSc (farmakologia), proviisori **Outi Laatikaisen** väitöstutkimuksesta. Myös sairaalahoidon aikaiset lääkkeisiin liittyvät haittatapahtumat ovat yleisiä.

Lääkkeisiin liittyviin haittatapahtumiin luetaan sekä lääkkeiden haittavaikutukset että lääkehoidon prosessissa virheinä ilmenevät lääkityspoikkeamat eli virheet esimerkiksi lääkkeiden määräämisessä, jakamisessa tai annostelussa. Haittatapahtumien ilmaantuvuus vaihtelee hoidettavan potilasryhmän ja erikoisalan mukaan.

Tutkimuksen keskeinen tulos on, että lääkkeisiin liittyvät haittatapahtumat ovat erittäin yleisiä: arviolta joka viides sairaalassa hoidettu potilas saa lääkehaitan sairaalahoitojakson aikana. Erityisen merkittävää on, että lääkehaittojen arvioitiin aiheuttaneen lähes neljänneksen iäkkäiden potilaiden erikoissairaanhoidon päivystyskäynneistä.

Lue laajempi artikkeli aiheesta osoitteessa farmasialehti.fi.

Ympäristöystävällisyys näkyy lisäravinteissa ja niiden pakkauksissa

Yhä useampi yritys viestii näyttävästi ympäristövaikutuksistaan ja vastuullisuudestaan. Taustalla vaikuttaa kasvava kysyntä vaihtoehdoille, jotka ovat parempia sekä yksilön että ympäristön näkökulmasta.

Kuopiolaisyritys Fennogate Finland Oy vastaa kysyntään Ainoa-nimisellä ravintolisäsarjalla, joka sisältää vaikuttavien aineiden lisäksi ainoastaan yhtä täyteainetta. Yrityksen tavoitteena on kyseenalaistaa lisäaineiden tarpeellisuus vitamiinivalmisteissa ja tarjota ympäristöystävällisempi vaihtoehto. Siksi sarjan tuotepakkaukset on valmistettu sokeriruo'osta, joka sitoo hiiltä.

– Huomasimme, että apteekeista kysellään nykyään jatkuvasti tuotteita, joissa ei olisi makeutusaineita tai muita lisäaineita. Syynä voi olla allergia tai erityisruokavalio kuten FODMAP. Tästä syntyi ajatus luoda täysin lisäaineeton ja mahdollisimman monelle sopiva tuotesarja. Esimerkiksi monivitamiineissa on tavallisesti kymmenestä jopa pariinkymmeneen lisäainetta, tuotepäällikkö **Mikko Karjalainen** sanoo.

– Karsimme tuotteista kaiken ylimääräisen ja korostimme ympäristön ja kehon hyvinvointia. Pakkausten hiilijalanjälki on negatiivinen, ja kaikki tuotteet on valmistettu kotimaassa, toimitusjohtaja **Antti Pylkkänen** sanoo.

Tuotesarjaan kuuluvat yleisimmät hyvinvointia tukevat ravintolisät. Tuotteiden täyteaineena ja kapselimateriaalina käytetään kasviperäistä selluloosaa, joka on hyvin siedetty ja sopii eri ruokavalioihin.

Työsuhdeneuvonta *vastaa*

Loman kertyminen

Aloitin työskentelyn apteekissa 16.5.2011. Olen suunnitellut pidempää ulkomaanmatkaa kesälle 2021, mutta asiasta apteekkarillemme mainitessa hän ilmoitti, että pidemmät kesälomat tulevat minulle vasta kesälle 2022. Onko todella näin?

Apteekkari vaikuttaisi olevan oikeassa. Farmaseuttisen henkilöstön työehtosopimuksen mukaisissa pidemmissä lomissa (10 ja 15 vuoden täyttyessä) työsuhteen kestoon luetaan nykyisestä työsuhteesta ko. työehtosopimuksen piirissä työskennelty aika, joka oikeuttaa palvelusvuosiin. Mikäli olet työskennellyt samassa apteekissa yhtäjaksoisesti 16.5.2011 alkaen, kymmenen vuotta tulee täyteen 15.5.2021.

Lomanmääräytymisvuosi on 1.4.-31.3. välinen aika. Tällä aikavälillä tienataan seuraavana kesänä ja sen jälkeisenä talvena pidettävät lomat. Loman ansaintaa tarkastellaan aina lomavuoden päättyessä (31.3.) ja koko kyseisen lomanmääräytymisvuoden ajalta ansaitaan sama määrä lomapäiviä kuukautta kohti. Koska lomanmääräytymisvuoden päättyessä 31.3.2021 ei kymmenettä palvelusvuotta vielä ole tullut täyteen, ansaitset lomaa edelleen 2,5 päivää kuukaudessa. Seuraavan lomanmääräytymisvuoden päättyessä (31.3.2022) kymmenen palvelusvuotta on kertynyt ja kesälle 2022 sinulla on näin ollen käytössäsi pidemmät lomat.

Huomioitavaa on, että yllä oleva laskenta pätee sellaisenaan ainoastaan, mikäli palvelusvuotesi ovat koko työsuhteen ajan kertyneet täysimääräisenä. Palvelusvuosiin ei lasketa palkattomia poissaoloja (esim. hoitovapaa, opintovapaa, pitkä sairausloma tai palkaton vapaa). Samoin mikäli olet jossain vaiheessa työskennellyt keskimäärin alle 30 tuntia viikossa, palvelusvuodet eivät kerry täysimääräisenä.

Mikäli haluat pidemmälle kesälomalle jo kesällä 2021, voi työnantajan kanssa neuvotella esimerkiksi työaikapankkituntien hyödyntämisestä tai palkattomasta vapaasta. Palkattoman vapaan antaminen on työnantajalle kuitenkin aina vapaaehtoista, ellei sille ole lakisääteistä perustetta (esim. hoito- tai opintovapaa). Palkattoman vapaan pitämisestä onkin tällaisessa tapauksessa syytä neuvotella hyvissä ajoin etukäteen.

Muista huomioida myös, että apteekkari viime kädessä päättää vuosilomien ajankohdan ja vaikka kesä- ja talviloma tulee pääsääntöisesti antaa yhdenjaksoisena, voidaan kesäloma kuitenkin jakaa kahteen tai useampaan osaan, jos se on töiden käynnissä pitämiseksi välttämätöntä. (Yhden lomajakson tulee kuitenkin olla vähintään 12 arkipäivän pituinen.) Eli ennen kuin teet matkavarauksia, varmista, että saat pitää lomasi yhdenjaksoisena (mukaan lukien palkaton loma, mikäli siitä sovit), ja loman ajankohta. Työnantajalla ei ole velvoitetta huomioida lomasuunnittelussa työntekijän jo tekemiä matkavarauksia ja toisinaan tämä voi olla jopa mahdotonta henkilökunnan tasapuolisen kohtelun näkökulmasta.

Marketta Hakkarainen ja Jenni Lakso

Osa-aikaisen palvelusvuodet kertyvät seuraavasti keskimääräisen viikkotyöajan mukaan:

- 10–19 h, puolet (1/2)
- 20–29 h, kaksi kolmasosaa (2/3).
  (10 tunnin alarajaa sovelletaan palvelusvuosien ansaintaan 1.11.2010 lähtien.)

ASIAKAS APTEEKISSA

TEKSTI **ANTTI SUORANIEMI**

Ketamiini masennuksen hoidossa

Psykiatriselle osastolle tuotiin 30-vuotias mies, jonka lähipiiri oli havainnut hänessä itsetuhoisia piirteitä viime aikoina. Lähipiiri oli saanut puhuttua miehen hakeutumaan hoitoon. Miehellä oli aikaisemmin ollut käytössä essitalopraami masennuksen hoitoon, mutta lääkkeestä ei tuntunut olevan apua. Miehen itsensä mukaan itsetuhoiset ajatukset ovat olleet mielessä jo usean kuukauden ajan. Osaston erikoislääkäri haluaisi kokeilla ketamiini-infuusiota itsetuhoisten ajatusten akuuttiin hoitoon.

MASENNUKSEN laukaisevana tekijänä pidetään psykososiaalista stressiä. Tila alkaa yleensä kielteisen elämänmuutoksen jälkeen, esimerkiksi avioeron tai työpaikan menettämisen seurauksena.

Masennuksen diagnoosi perustuu aina lääkärin tekemään haastatteluun. Hoitovaihtoehdot vaihtelevat masennuksen vakavuuden mukaan. Vaikeaan masennukseen hoidoksi käytetään kognitiivista, psykodynaamista tai interpersonaalista psykoterapiaa yhdessä antidepressiivisen lääkehoidon kanssa. Suomessa käytettäviä masennuslääkkeitä ovat selektiiviset serotoniinin takaisinoton estäjät (SSRI), selektiiviset ja reversiibelit monoamiinioksidaasin estäjät (MAO-A) sekä trisykliset masennuslääkkeet. Psykoottisiin oireisiin käytetään lisäksi psykoosilääkkeitä. Toisen polven psykoosilääkkeiden yhdistämisellä SSRI-lääkitykseen on saatu tehokas vaste hoitoresistentissä masennuksessa.

Kipupotilaita hoidettaessa havaittiin ketamiinin lievittävän samanaikaisesti esiintyvän masennuksen oireita. Ensimmäiset lumekontrolloidut kaksoissokkotutkimukset ketamiinin käytöstä masennuksen hoidossa tehtiin vuonna 2000. Ketamiini on eksitatorisen NMDA-reseptorin kilpailematon antagonisti. Sen tarkkaa vaikutusmekanismia ei kuitenkaan tunneta. Masennusta lievittävän vaikutuksen epäillään perustuvan aineenvaihduntatuote hydroksinorketamiiniin.

Suomessa ketamiinia käytetään pääsääntöisesti ihmisten ja eläinten anestesia- ja puudutuslääkkeenä. Ketamiini annostellaan injektoitavana liuoksena anestesiologian erikoislääkärin valvonnan alaisena.

Ketamiinia ja esketamiinia ei voida käyttää sellaisille potilaille, joille kohonnut verenpaine muodostaisi vakavan riskin. Lääkkeitä ei myöskään käytetä raskaana oleville eklampsia ja pre-eklampsia riskin vuoksi. Lääkettä ei saa psykotomimeettisten haittavaikutusten takia antaa psykoottisesta depressiosta kärsiville potilaille.

Yliherkkyys jollekin lääkevalmisteen ainesosalle estää lääkkeen käytön. Lääkkeitä ei saa yhdistää samanaikaisesti ksantiinijohdosten (esimerkiksi teofylliini) kanssa, koska kouristuskynnyksen on todettu madaltuvan kliinisesti merkittävästi. CYP3A4-entsyymiä indusoivat tai inhiboivat lääkkeet voivat vaikuttaa ketamiinin annostukseen. Ketamiinin yleiset haittavaikutukset näkyvät psyykkisinä häiriöinä (hallusinaatiot, painajaiset), sydämen toiminnan muutoksina (verenpaineen nousu, sykkeen nopeutuminen), hengityksen nopeutumisena ja ruuansulatuselimistön häiriöinä (pahoinvointi, oksentelu). Pitkäaikaisessa käytössä tai lääkkeen väärinkäyttötapauksissa on havaittu maksavaurioita. Lääke aiheuttaa riippuvuutta ja sillä on suuri väärinkäyttöpotentiaali.

Lääke aiheuttaa riippuvuutta ja sillä on suuri väärinkäyttöpotentiaali.

Ketamiini-infuusioita on annettu Suomen psykiatrisissa sairaaloissa jo usean vuoden ajan. Depression hoidossa ketamiini annostellaan 40 minuutin aikana 0,5 mg/kg annoksella infuusiona. Ketamiini-infuusion masennusta lievittävä vaikutus ilmenee nopeasti, mikä on hoidon parhaita puolia. Lisäksi ketamiinin on havaittu auttavan myös

Lähteet: Andrade Chittaranjan. Ketamine for Depression 1: Clinical Summary of Issues Related to Efficacy, Adverse Effects, and Mechanism of Action. J Clin Psychiatry 2017;78(4): e415–e419, https://doi.org/10.4088/JCP.17f11567 • Depressio, Käypä hoito -suositus, julkaistu 08.01.2020, www.kaypahoito.fi • Duodecim Lääketietokanta. Haettu internetistä 16.1.2020. www.terveysportti.fi • Isometsä Erkki. Depressio. [päivitetty 1.11.2018]. Lääkärin käsikirja. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim 2020. www.terveysportti.fi, artikkeli: ykt00845 • Rytsälä Heikki. Depression lääkehoito. [päivitetty 9.12.2019]. • Lääkärin käsikirja. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim 2020. • www.terveysportti.fi, artikkeli: ykt00858 tekstiviite: (Rytsälä 2019) • Taiminen Tero. Ketamiini masennuksen hoitona. • Lääketieteellinen aikakausikirja Duodecim 2017;133(1):52-60

Asiakkaalle kerrottavia asioita:

- Akuutin tilanteen vuoksi halutaan kokeilla ketamiini-infuusiota, jonka käytöstä on hyviä tuloksia itsetuhoisuuden hoidossa.
- Potilaalla ei ole vasta-aiheita lääkkeen käytölle. Infuusion hoitovaste on lyhytaikainen, mutta hänen jatkohoidosta sovitaan infuusiohoidon aikana.
- Hoitoa valvoo anestesiologian erikoislääkäri.
- Mahdollisia yleisiä haittavaikutuksia ovat sydämen toiminnan muutokset, kuten sykkeen nousu, ruuansulatuskanavan häiriöt, kuten pahoinvointi, ja mahdolliset psyykkiset häiriöt. Erikoislääkäri valvoo, että haittavaikutukset eivät ole hoidon aikana liian vakavia.
- Mikäli hoito joudutaan keskeyttämään, tehdään hoidon uudelleenarviointi.

Asiakas apteekissa -palstaa kirjoittavat Itä-Suomen yliopiston farmasian opiskelijat lääkehoito-opintojakson kotitenttinä. Asiasisällön tarkastavat opintojakson opettajat FaT Kirsti Laitisen johdolla.

muuten lääkeresistentissä depressiossa.

Hoidon vaikutus havaitaan yleensä jo muutamassa tunnissa, kuitenkin lähes aina 1. vuorokauden aikana. Hoidon indikaationa pidetään potilaan akuuttia itsemurhavaaraa silloin, kun muut hoidot eivät ole tehonneet. Hoidon vaikutus on kuitenkin lyhytaikainen, eikä pitkäaikaisesta ketamiinihoidosta ole tarpeeksi tutkimustietoa. Tutkimuksia tehdään kuitenkin koko ajan lisää ja tutkimuksiin osallistuvien vapaaehtoisten määrä on kasvussa.

PUHEENJOHTAJISTOLTA

Palstalla vuorottelevat puheenjohtajat.

Täysi-ikäisyyden kynnyksellä

Muistan, kuinka synnyin.

Se oli jännittävä kirje, jonka sisältä minua tervehdit. Taaperoikäisten jäsentesi esittäytyessä Kuopion kampuksella en voinut aavistaa, että tuolloin vieressäni istuva tuntematon komistus olisi tuleva lasteni isä, ja sinä uskollinen kumppanini.

Pian ompelin merkkiäsi vihreään hihaan sormet verillä muiden vastasyntyneiden seurassa. Nauroin katketakseni, itkinkin. Taisin jossain vaiheessa ahtaa itseni poreammeeseen 16 muun kanssa, sillä täytyyhän lasten kylpeä.

Kirjoitin sivuillesi Irlannin sateisesta talvesta ja hämmennyksestä, kun kukaan ei halunnut sairaalan käytävillä kuulla vastausta kysymykseen How are you, dear? Myöhemmin saattelit minut dekaanin aveciksi KYYn vuosijuhlaan ja pujotit kultakäärmeet sormeeni.

Vaikeina aikoina seisoin rintamassasi Kuopion torilla lehdistön kysyessä: Tyttö parka, miksi olet täällä sateessa, etkä sisällä palkan juostessa? Koulutit minua lukemaan ne pienetkin präntit ennen käsien paiskaamista ja allekirjoittamista.

Teini-ikäisenä halusin itsenäistyä vain päätyäkseni pohjoismaisen sisaresi helmoihin. Hän piti minusta hyvää huolta ensimmäisestä päivästä lähtien. Paluu kotiin oli kuoppainen, mutta teit parhaasi auttaaksesi minut taas jaloilleni. Tuit taloudellisesti, jotta pärjäsin työttömyyden keskellä ja löysin uuden polun pään matkallani.

Luulin jo hetken, että tiemme eroaisivat, mutta pelkoni oli onneksi aiheeton.

Näin aikuisuuden kynnyksellä luulin jo hetken, että tiemme eroaisivat, mutta pelkoni oli onnekseni aiheeton. Nuoruuden uhmakkuus alkaa taittua, mutta tarvitsen yhä tukea kasvukivuissani. Kenties johdatat eteeni seuraavaksi mentorin?

Lapsuudenystäväni, nuo alussa mainitsemani taaperot, ovat kukin tahoillaan kasvaneet ja menestyneet ja saaneet sinulta tukea ja rakkautta. Kukapa olisi arvannut syntyessämme, mitä meistä vielä tulisi! Ammatti-identiteettini juuret ovat sinussa ja olet sytyttänyt vahvan vaikuttamisen liekin. Siksi kai uskalsin pitää palopuheen ministerille, ylpeänä kollegojen edessä seisten ja soihdun kantamiseen osallistuen.

Joskus vielä haaveilen eläkkeestä luonasi, sillä kuka nyt kodistaan lähtisi. Olethan kuitenkin ikäiseksesi kovin nuorekas ja aktiivinen, silti vakaa ja turvallinen, mutta samaan aikaan monessa asiassa edelläkävijä – aivan kuten yhdessä visioimme. Pidäthän minusta ja sisaruksistani aina huolta?

Syyslukukauden alkaessa täysi-ikäinen jäsenesi

PAULA HAAPAKOSKI
Suomen Farmasialiiton edustajiston varapuheenjohtaja

ROHKEASTI UUSIIN TEHTÄVIIN

Oululainen farmaseutti Kati Pietarila yllätti itsensä ja heittäytyi uskalluksen kannateltavaksi. Tutun työpaikan vaihtaminen toi innostusta tarttua muihinkin haasteisiin.

TEKSTI JA KUVAT **JUHA-PEKKA HONKANEN**

Vuosi sitten farmaseutti **Kati Pietarila** jätti vanhan saha-yhdyskunnan ympärille rakentuneen historiallisen Pateniemen apteekin taakseen. Hän ehti työskennellä apteekissa 20 vuotta, joten vakioasiakkaat ja rauhallinen taajamamaisema tulivat tutuiksi.

Uusi työpaikka Rotuaarin Apteekki sijaitsee yhdessä Oulun keskustan vilkkaimmista liikepaikoista. Sen ohi kuljetaan kauppatorille, teatteriin ja kirjastoon sekä poiketaan ohikulkumatkalla asioille kävelykadun kivijalkaliikkeisiin.

– Asiakaspalvelu on selvä lanka, joka kuroo työuraa yhteen vuosien varrella ja erilaisissa ympäristöissä. Vaikka työnkuvaan tulee uusia

Kati Pietarila muutti miehensä työn perässä Ouluun, sai työpaikan Pateniemen apteekista ja työskenteli siellä 20 vuoden ajan. Vuosi sitten hän hyppäsi uusien haasteiden pariin Rotuaarin Apteekkiin.

Vaikka työnkuvaan tulee uusia asioita, työn ydin säilyy samanlaisena työpaikasta toiseen.

Pelkoa leipääntymisestä ei ollut, sillä työ vaatii jatkuvaa opiskelua kartalla pysymiseksi.

asioita, työn ydin säilyy samanlaisena työpaikasta toiseen, Pietarila sanoo.

”Miksi lähtisin, kun kaikki on hyvin?”

Tutut olivat vuosien varrella kyselleet, kuinka Pietarila oli aina vain samassa vanhassa työpaikassa.

– Miksi en olisi ollut? Viihdyin Pateniemen apteekissa hyvin, ja ennen kaikkea työyhteisö oli aivan upea. Moni muukin oli työskennellyt apteekissa pitkään, Pietarila sanoo.

Pateniemen apteekin apteekkari ehti Pietarilan aikana vaihtua kertaalleen, minkä lisäksi työ itsessään on jatkuvassa kehityksessä. Työuraa rytmittivät myös äitiyslomat ja vanhempainvapaat.

– Pelkoa leipääntymisestä ei ollut, sillä työ vaatii jatkuvaa opiskelua kartalla pysymiseksi. Aina tulee uutta opeteltavaa ja sisäistettävää.

Harkinta-ajan jälkeen myönteinen vastaus

Vuonna 2001 Pietarila suoritti alemman korkeakoulututkinnon ja perehtyi annosjakeluun. Tämä osaaminen vei Pietarilan uuteen työpaikkaan. Hän ei ollut aiemmin seurannut avoimia työpaikkoja, eikä Rotuaarin Apteekin paikasta oltu vielä tehty julkista työpaikkailmoitusta. Haussa oli farmaseutti, jolla on pidempi kokemus juuri annosjakelusta.

Pietarila pysähtyi uutisen äärelle. Hän päätti soittaa apteekkarille, johon hänen työuransa teki vaikutuksen. Päätös tuli kuitenkin tehdä nopeasti.

– Näin hyvin itselleni sopivia työpaikkoja tulee harvoin vastaan, mutta olen harkitseva luonne ja juuri päätöksenteon nopeus oli itselleni vierasta, Pietarila sanoo.

Ensimmäinen yhteydenotto ei jännittänyt, mutta toisen puhelun tunnelman Pietarila muistaa hyvin. Ensin epäröivän mielialan keskellä kesäloman rauhaa. Aviomiehen kannustuksen ja lopulta päätöksen. Apteekkarin kanssa oli sovittu muutaman päivän harkinta-ajasta, ja lopulta Pietarila tarttui puhelimeen.

– Opin itsestäni sen, että uskalsin.

Nopeasti kiinni työpaikan arkeen

Ensimmäisen vuoden uudessa työpaikassa Pietarila kertoo rauhoittaneensa uuden paikan tapoihin ja tehtäviin perehtymiseen.

– Työpaikan vaihto toi eteen uuden ympäristön ja uudet ihmiset mutta myös upean vastaanoton. Pääsin suoraan töihin kiinni, ja minut otettiin mukavasti porukkaan mukaan, Pietarila sanoo.

– Pidän siitä, kun asiat ovat järjestyksessä. Tämä työ vaatii tarkkuutta ja järjestelmällisyyttä, farmaseutti Kati Pietarila sanoo. Työparina kärryjen toisessa päässä farmaseutti Jaana Lohi.

Farmaseutit Kati Pietarila ja Jaana Lohi (vas) kiittävät hyvää yhteishenkeä työpaikalla.

LHA-opinnot olivat houkutelleet Kati Pietarilaa jo aiemmin, mutta lapsiperhearjen keskellä niille ei ollut aikaa.

Kati Pietarila

- Valmistunut Kuopion yliopistosta tammikuussa 1994
- Täydennyskoulutus, alempi korkeakoulututkinto marraskuussa 2001
- Ura: 2018– Rotuaarin Apteekki
  1998–2018 Pateniemen apteekki
  1995–1998 Saarenkylän Apteekki
  1994–1995 Rovaniemen ensimmäinen apteekki
- Perhe: mies sekä 17- ja 16-vuotiaat pojat
- Harrastukset: hiihto, pyöräily, vaellus ja lukeminen

Työviikkoa rytmittävät itsenäiset annosjakeluvuorot ja tiivis asiakaspalvelutyö.

– On iso asia tuntea, että minuun ja meihin työntekijöihin luotetaan. Tietysti apteekkari määrittää raamit, mutta pidän siitä, että minulla on tilaa toimia niiden sisällä.

Jännitystä ilmassa kokemuksesta huolimatta

Rotuaarin Apteekki tekee tiivistä yhteistyötä yhdistysten ja hoivakotien hoitajien kanssa.

Lisäksi apteekki tekee lääkehuollon arvioinnissa moniammatillista yhteistyötä Oulun kaupungin kotihoidon kanssa.

Vuodet ovat kartuttaneet valtavan määrän kokemusta, mutta silti Pietarilaa jännitti hänen mennessään tekemään ensimmäistä lääkehuollon arviointia 81-vuotiaan asiakkaan kotiin. Etukäteen Pietarilaa mietitytti erityisesti se, miten tietotulvasta rajataan olennaiset asiat.

– Vanhukset kertovat asioista hyvin avoimesti. Miten asioista täytyy kysyä ja miten tietoa saa sopivasti: ei liian vähän, muttei myöskään liikaa?

Pietarila on myös Liikkujan Apteekki -konseptin liikuntavastaava.

On iso asia tuntea, että minuun ja meihin työntekijöihin luotetaan.

– Liikunta on aina ollut itselleni tärkeä voimavara – ulos on yksinkertaisesti pakko päästä. Kerran vuodessa on päästävä pidemmälle vaellukselle Lapin tuntureille joko kesällä tai talvella. F

Toimittajalta

Tämän haastattelun lähtökohtana oli **Kati Pietarilan** pitkä ura samassa työpaikassa ja sitä seurannut muutos uuteen apteekkiin ja ympäristöön siirryttäessä. Haastattelupäivän lähestyessä mietin itseäni: kymmenen vuotta freelancerina ja sitä ennen kolme vakituista työpaikkaa. Olisinko itse viihtynyt jossain niistä kahden vuosikymmenen ajan?

En toisaalta ihmettele, jos ja kun farmaseuttien palvelussuhteet ovat pitkiä. Vaikka työnantaja on pysynyt samana, työpaikka on uudistunut kahden vuosikymmenen aikana pariinkin otteeseen. Apteekkien ja farmaseuttien tehtävä yhteiskunnassa, työkalut, lait ja lääkkeet ovat muuttuneet ja jatkavat muutostaan.

Työpaikan vaihtaminen saattelee uudelle uralle ja uuteen työyhteisöön. Mukana seuraa jotain tuttua ja turvallista – jatkuva muutos suojelee leipääntymiseltä ja turruttavalta rutinoitumiselta.

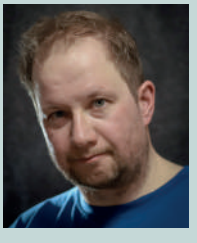

Juha-Pekka Honkanen

VAIN OIKEIN KÄYTETTY **LÄÄKE TEHOAA**

Lääkkeiden oikealla käytöllä on iso merkitys yksilön terveydelle. Apteekeilla on velvollisuus varmistaa, että asiakas on tietoinen ostamansa lääkkeen oikeasta käytöstä. Monet apteekit tarjoavat myös lisäpalveluna opastusta lääkkeiden käyttöön.

TEKSTI **TIINA PARIKKA**
PIIRROS **IKON IMAGES / LEHTIKUVA**

Artikkeli on osa potilaan lääkehoidon polku -juttusarjaa, joka jatkuu seuraavassa lehdessä. Juttusarjan osat ovat

1. Lääkehoidon aloittaminen
2. **Lääkkeen käyttö**
3. Lääkehoidon seuranta
4. Lääkehoidon arviointi eli LHA
5. Lääkehoidon lopettaminen
6. Lääkityksen vaiheet sairaalassa

Kun asiakas tulee meille uuden lääkemääräyksen kanssa, kysymme, mitä lääkkeenkäytöstä on puhuttu lääkärin vastaanotolla ja mitä siitä jäi mieleen.

Kun lääkäri määrää potilaalle uuden lääkkeen, sen käyttö käydään läpi jo vastaanottotilanteessa. Silloin lääkitys on kuitenkin vain yksi asia muiden joukossa. Jos kyseessä on esimerkiksi pitkäaikaissairauden diagnosointitilanne, potilas ei välttämättä pysty edes vastaanottamaan lääkehoitoa koskevia yksityiskohtaisia neuvoja siinä tilanteessa.

Apteekissa keskitytään nimenomaan lääkehoitoon.

Lääkeneuvonta on ollut pakollista Suomen apteekeissa vuodesta 1983 lähtien. Lääkelain 57 pykälän mukaan *”lääkkeitä apteekista ja sivuapteekista toimitettaessa on apteekin farmaseuttisen henkilökunnan neuvoilla ja opastuksella pyrittävä varmistumaan siitä, että lääkkeen käyttäjä on selvillä lääkkeen oikeasta ja turvallisesta käytöstä lääkehoidon onnistumisen varmistumiseksi”*. Erityistä huomiota tulee kiinnittää uuden lääkkeen aloittavien tai riskilääkkeitä käyttävien asiakkaiden neuvontaan.

– Kun asiakas tulee meille uuden lääkemääräyksen kanssa, kysymme, onko lääkkeen käytöstä puhuttu lääkärin vastaanotolla ja mitä siitä jäi mieleen, farmaseutti **Tuulia Kärkkäinen** Lohjanharjun apteekista kertoo.

Yksilöllinen kyky vastaanottaa tietoa

Neuvonnan tulee Fimean määräyksen mukaan olla vuorovaikutteista, eli asiakkaalla ja häntä palvelevalla farmaseutilla tai proviisorilla tulee olla mahdollisuus keskusteluun.

Neuvonnaksi ei siis riitä esimerkiksi pelkät kirjalliset ohjeet.

Lääkeneuvonta ja viestinnällisten taitojen kehittäminen ovatkin keskeinen osa farmasian opintoja, ja niihin liittyvää opetusta on kehitetty systemaattisesti tutkimukseen ja työelämän tarpeisiin pohjautuen vuosituhannen alusta alkaen.

– Lääkeneuvonnan ja farmakoterapian laajat opintojaksot yhdistettynä kuuden kuukauden apteekkiharjoitteluun valmistelevat opiskelijoita käytännön työelämän tarpeisiin. Myös opetusmenetelmiä on kehitetty systemaattisesti. Opiskelijoilta on saatu positiivista palautetta muun muassa käytännön harjoituksista, joita toteutamme roolileikkien ja simulaation avulla, **Marika Pohjanoksa-Mäntylä** sanoo.

Pohjanoksa-Mäntylä työskentelee yliopistolehtorina Helsingin yliopistossa.

Diabeteksen erityispätevyyden omaava Tuulia Kärkkäinen muistuttaa, että ihmisillä on erilainen kyky ottaa tietoa vastaan ja toisinaan asioita olisi hyvä käydä läpi useampaankin kertaan.

– Meillä tarjotaan asiakkaille diabetespalvelua, joka sisältää tyypillisesti kaksi tapaamiskertaa. Niissä käyn yksityiskohtaisesti asiakkaan kanssa hänen tilanteensa ja kokonaislääkityksensä läpi ja pohdimme yhdessä, miten lääkkeen käyttö arjessa onnistuisi parhaiten, Kärkkäinen kertoo.

Käyttökokemus vaikuttaa sitoutumiseen

Lääkkeen oikeanlainen käyttö voi helposti unohtua, jos siihen ei ole sitoutunut alusta asti. Toisaalta lääkkeen voi jättää tietoisestikin kokonaan käyttämättä, jos sillä on epämiellyttäviä haittavaikutuksia tai sen käyttö koetaan hankalaksi.

– Voimme esimerkiksi harjoitella uusien pistoslääkkeiden pistostekniikkaa yhdessä asiakkaan kanssa, Kärkkäinen vinkkaa.

– Kahdenkeskisessä erikseen varatussa tilassa asiakkaan on helpompi esittää häntä itseään askarruttavia kysymyksiä, hän jatkaa.

Samalla asiakas ja hänen lääkehoitonsa tulee tutuksi ja jatkoseuranta helpottuu, kun keskusteluyhteys on syntynyt.

Neuvonta koskee kaikkia lääkkeitä

Lääkeneuvontavelvoite käsittää niin reseptilääkkeiden kuin itsehoitolääkkeidenkin käytön. Farmaseutin koulutusohjelmassa opiskelijoiden osaaminen syvenee koulutuksen edetessä ja lääkeneuvonta kehittyy perusneuvonnasta lääkehoidon seurantaan ja edelleen lääkehoidon arviointiin. Ennen ensimmäistä harjoittelujaksoa läpikäytävissä käytännön potilastapauksiin pohjautuvissa lääkeneuvontaharjoituksissa pääpaino on itsehoidossa. Kolme neljästä tilanneharjoituskerrasta käsittelee pääasiassa itsehoitoneuvontaa.

Arjen työssä kuitenkin juuri itsehoitolääkkeiden käytön neuvonta on haasteellisempaa.

– Toiset asiakkaat ovat hyvinkin halukkaita ottamaan tietoa vastaan, toiset taas eivät lainkaan. Jos sama asiakas käy meillä toistuvasti, voimme reagoida myös itsehoitolääkkeiden osalta vaikkapa liikakäyttöön, mutta jos asiakas kiertää eri apteekeissa, seuranta on vaikeaa, Kärkkäinen myöntää.

Koulutuksessa harjoittelujakso sijoittuu lääkeneuvonnan ja farmakoterapian ykkös- ja kakkoskurssin väliin.

– Yliopisto tarjoaa hyvät teoriatiedot ja valmistelee käytännön tilanteisiin,

Toimittajalta

Lääkkeen käytön ongelmista puhuttaessa ensimmäiseksi herää aina ihmetys: oikeastiko joku on niin hölmö, että jättää terveytensä kannalta tärkeän lääkkeen ottamatta? Itsekin sain jatkuvan lääkityksen migreeniin kahdeksan vuotta sitten eikä mieleenikään olisi tullut jättää lääkettä omin päin ottamatta muutamia inhimillisiä unohduksia lukuun ottamatta.

Mutta minä olenkin päässyt helpolla. Sopiva lääke löytyi heti, eikä minulle ole aiheutunut lääkkeen käytöstä mitään haittavaikutuksia. Päivittäisen pillerin ottaminenkaan ei ole kovin työlästä, kun siihen ei liity mitään tarkempia edellytyksiä ajankohdan tai esimerkiksi aterioinnin suhteen.

Havahduin ymmärtämään toisenlaisen näkökulman vasta, kun rakas koiramme sai sydänlääkityksen. Ei ole ollenkaan niin yksinkertaista huolehtia lääkityksestä tasaisesti 12 tunnin välein ja varmistaa, että ruokinnat ja lääkitykset saadaan sovitettua päivään niin, että lääke myös imeytyy. Siinä tulee välillä väkisinkin sovellettua ohjeita arjen muihin aikatauluihin.

Olisikin mielenkiintoista tietää, kuinka paljon uusien lääkkeiden kehittämisessä mietitään niiden käytettävyyttä.

Tiina Parikka

Kirjoittaja on Farmasia-lehden tuottaja.

mutta työkokemus on merkittävässä roolissa asiakkaiden kohtaamisen oppimisessa, Pohjanoksa-Mäntylä korostaa.

Yhteys terveydenhuoltoon tärkeää

Apteekki Lohjanharju tarjoaa diabetespalvelun lisäksi astman tarkastuspalvelua ja lääkityksen tarkastuksia. Apteekki oli myös mukana juuri päättyneessä diabeteksen lääkehoidon aloituspalvelupilotissa. Palvelu sisälsi kolme tapaamiskertaa, joissa vahvistettiin uuden diabeteslääkityksen saaneen asiakkaan sitoutumista omahoitoon.

Diabetespalvelusta lähtee tiedot myös asiakasta hoitavalle lääkärille. Tarvittaessa Kärkkäinen voi olla yhteydessä myös potilaan omaan diabeteshoitajaan tai lääkäriin esimerkiksi vaihtoehtoisen lääkityksen kartoittamiseksi.

– Kerran sain asiakkaaksi nuoren miehen, jolla oli mennyt sukset ristiin oman diabeteshoitajan kanssa. Sain kuitenkin yhteyden lääkäriin ja nyt hoitovaste ja asiakkaan terveydentila ovat kohentuneet huomattavasti. Tästä tapauksesta lääkäri oli saanut potilaalta luvan kertoa myös lääkäreiden koulutustilaisuudessa, vuodesta 2014 diabetesneuvontaa antanut Kärkkäinen muistelee.

Vaikka palvelusta on saatu hyvää palautetta, se tavoittaa vain kymmenisen potilasta vuosittain. Apteekki Lohjanharjusta on käyty kertomassa palvelusta lähimmällä terveysasemalla ja alueen terveysasemien lääkärien yhteistapaamisissa. Kärkkäinen lisäisi apteekkien ja terveysasemien yhteistyötä ja yhteydenpitoa myös tässä asiassa.

– Myös media voisi tuoda apteekkien roolia neuvonantajana voimakkaammin esiin, Kärkkäinen pohtii.

Itsehoitolääkkeiden hintaneuvonnassa puutteita

Fimea valvoo lääkeneuvontavelvoitteen toteutumista apteekkitarkastusten yhteydessä. Apteekista tulee löytyä lääkeneuvontaa koskevat toimintaohjeet ja farmaseuttisen henkilökunnan tulee saada riittävää lääkeneuvonnan täydennyskoulutusta.

Helsingin yliopisto tarjoaa farmasian pakollisiin opintoihin kuuluvan lääkeneuvontakoulutuksen lisäksi syventäviä lääkeinformaatiota käsitteleviä valinnaisia opintojaksoja perus- ja täydennyskoulutuksessa.

– Tarjoamme siis lääkeneuvonnan opetusta kaikilla opetuksen tasoilla. Lääkeneuvontaopetus tarjoaa työkaluja niin apteekki- kuin sairaalaympäristössä työskentelyyn. Parhaillaan olemme kehittämässä lääkehoitoprosessi sairaalassa -verkkojaksoa erityisesti sairaalafarmasiaan suuntautuville opiskelijoille. Jakso sisältää muun muassa interaktiivisina videoina toteutettuja potilastapauksia, joissa opiskelijan omat vastaukset vaikuttavat kuvitteellisen asiakastapaamisen kulkuun, Pohjanoksa-Mäntylä kuvailee.

Tarkastusten lisäksi Fimea voi suorittaa haamututkimuksia, jossa asiakkaaksi tekeytyvät tutkijat käyvät apteekeissa testaamassa neuvonnan laatua.

Syksyn 2016 ja kevään 2018 aikana toteutetussa haamututkimuksessa kävi ilmi, että erityisesti itsehoitolääkkeiden hintaneuvonnassa on puutteita. Lääkkeen käytön lisäksi lääkeneuvonta nimittäin velvoittaa antamaan lääkkeen ostajalle tietoa lääkevalmisteiden hinnasta. Hintatiedon tulee sisältää tieto toimitushetkellä halvimmasta lääkevalmisteesta. Tutkimuksen mukaan hinnaltaan edullisempia kipulääkevalmisteita suositellaan harvoin. F

Tarkastusten lisäksi Fimea voi suorittaa haamututkimuksia, joissa asiakkaaksi tekeytyvät tutkijat käyvät apteekeissa testaamassa neuvonnan laatua.

TEKSTI **JENNI LAKSO JA MARKETTA HAKKARAINEN**

TESSIIN SAATIIN MONTA TARKENNUSTA

Apteekkien farmaseuttisen henkilökunnan työehtosopimukseen kirjattiin useita parannuksia.

Apteekkien farmaseuttisen henkilöstön työehtosopimus saatiin lopulta solmittua pitkien neuvottelujen jälkeen 10. tammikuuta. Saimme useampaa eri ryhmää koskevia parannuksia: on jotain opiskelijoille, lapsiperheille ja pitkän työuran tehneille.

✓ Koeajan todellinen kesto kuusi kuukautta

Ensimmäisenä muutoksena on koeaikapykälään tullut tarkennus. Koeaikaa voidaan jatkaa työkyvyttömyys- tai perhevapaaperusteella. Tällöin jokaista poissa oltua 30 kalenteripäivää kohti voi koeaikaa pidentää kuukaudella. Kuitenkin niin, että tosiasiallinen koeaika voi olla edelleen maksimissaan kuusi kuukautta. Työnantajan on ilmoitettava mahdollisesta pidennyksestä jo alkuperäisen koeajan sisällä.

✓ Työajasta sovittavissa joustavasti

Seuraavaksi laajensimme hieman mahdollisuutta sopia kymmenen tunnin työpäivästä. Enää ei ole tiukasti rajattu, että työpäiviä on tällöin viikossa vain neljä päivää. Asiasta on mahdollista sopia myös toisin. Sopimus pitää tehdä kirjallisesti ja siitä pitää ilmetä, monestako työpäivästä on sovittu.

Tällainen sopimus ei kuitenkaan muuta työsopimuksen tunteja eli

periodin tuntien on yhä edelleen täsmättävä sovittuun. Lisäksi on hyvä huomata, että päivittäinen ylityöraja on tällaisissa sopimuksissa kymmenen tuntia normaalin yhdeksän tunnin sijaan. Periodiylityön raja ei muutu ja viikkoylityön raja muuttuu ainoastaan, mikäli samalla sovitte viikoittaisen vapaa-ajan siirtämisestä.

Tällainen sopimus voi hyödyttää tilanteissa, jossa työviikon ajan asuu toisella paikkakunnalla. Sopimusta tehdessä kannattaa olla yhteydessä liittoon, sillä samalla on hyvä pyrkiä sopimaan myös vapaiden sijoittelusta.

✓ Arkipyhälyhennykset koskevat myös määräaikaisia

Arkipyhälyhennysten osalta toistaiseksi voimassa olevat ja määräaikaiset työsuhteet ovat uudessa työehtosopimuksessa samalla viivalla. Työsuhteen tai toisiaan seuraavien työsopimusten tulee kestää vähintään kaksi kuukautta, jotta oikeus arkipyhälyhennyksiin alkaa. Poikkeuksena on itsenäisyyspäivä, joka on lain mukaan kaikille palkallinen arkipyhä.

✓ Toisesta harjoittelusta 50-prosenttinen palkka

Farmasian alan oppilaille saimme parannuksen toista harjoittelua ajatellen. Toisesta harjoittelusta saatava palkka on 50 prosenttia alimmasta farmaseuttien taulukkopalkasta. Mikäli opiskelija oli tammikuussa toisessa harjoittelussaan, tuli palkka korjata 10.1.2020 alkaen uuden työehtosopimuksen mukaiseksi.

✓ Tarkennus työkohtaisuuslisään

Työkohtaisuuslisään tuli maininta lääkehoidon kokonaisarviointien suorittamisesta. Mikäli arviointeihin, moniammatillisen tiimin yhteydenpitoon ja pätevyyden ylläpitoon kuluu oleellinen osa työajasta, tulee työntekijälle maksaa viiden prosentin suuruista työkohtaisuuslisää.

Apteekin ja sivuapteekin hoidon korvauksesta on uuden työehtosopimuksen mukaan mahdollista sopia kuukausikorvauksena, kun hoito kestää alle kaksi kuukautta. Tällöin laskennassa huomioidaan kaikki hoitopäivät ilman hoidon kestoon pohjautuvaa alarajaa ja korvauksen saa myös sairaus- ja vuosiloman ajalta.

Sopimusta tehdessä kannattaa olla yhteydessä liittoon.

✓ Selkeyttä sairauslomakorvauksiin

Palkallisen sairauslomajakson kohdalle tehtiin uusi porras. Alle kuukauden kestäneissä työsuhteissa palkallisella sairauslomalla voi olla 28 vuorokautta, mutta tällöin työntekijä saa vain 50 prosenttia palkastaan. Kuukauden tai siitä yli kestäneissä työsuhteissa portaat säilyivät ennallaan.

Myös kerran 12 kuukaudessa käytössä oleva 28 kalenteripäivän lisäjakso säilyi ennallaan. On hyvä huomata, että lisäjaksolta maksetaan aina sataprosenttinen palkka.

Sairastamisen pelisääntöihin kirjattiin myös paikallisen sopimisen mahdollisuus omailmoitusmenettelyn käyttöönotosta enintään kolmen päivän sairauslomien kohdalla.

Lisäksi lapsiperheiden epäoikeudenmukaiseksi kokema seikka lapsen sairastumiseen liittyen saatiin korjattua. Työehtosopimukseen tuli selkeä maininta siitä, että mikäli koko työvuoro on tehty ja lapsi sairastuu myöhemmin samana päivänä, ei ilmoituspäivää lasketa ensimmäiseksi palkalliseksi päiväksi.

Vuosilomalla ja ennen vuosilomaa sairastumisiin neuvoteltiin selkeä linjaus, joka koskee jatkossa sekä lain määräämiä vuosilomia että meillä työehtosopimuksessa paremmin sovittuja tes-lomia. Tämä tarkoittaa, että loman siirtoa koskevat säännöt ovat samat riippumatta siitä, mistä loman osasta on kyse.

Jos siis sairastuu ennen loma alkua, pitää pyynnöstä koko loma siirtää. Jos taas sairastuu loman jo alettua, katsotaan sieltä ensin mahdolliset karenssi-/omavastuupäivät pois ja loppuosa lomasta siirtyy. Loman siirto pitää muistaa aina nimenomaisesti pyytää ja hankkia myös työnantajan vaatima todistus sairauslomasta tarvittaessa.

✓ Erän jakamisesta kirjallinen sopimus

Apteekkikohtaisen erän pelisääntöihin tuli tarpeellisia muutoksia. Tällä kertaa jakokriteerit on päätettävä hyvissä ajoin ja ne tulee olla henkilökunnan tiedossa viimeistään elokuun lopussa 2020. Erän jakamisesta tulee laatia kirjallinen pöytäkirja ja siitä on annettava kopio luottamusmiehelle, yhdyshenkilölle tai henkilökunnan edustajalle.

Lisäksi sovittiin erän suhteuttamisesta työajan muutostilanteissa. Tästä erästä eteenpäin suurenee tai pienenee eräkin, jos työaika vastaavasti suurenee tai pienenee. Selkeä kirjaus neuvoteltiin myös niihin tilanteisiin, kun työntekijä on saanut erän ja työsuhde päättyykin vuoden sisällä. Tällöin lähtevän henkilön erän osuus pitää jakaa uudelleen.

Näiden lisäksi työehtosopimukseen tuli muutoksia koskien luottamusmiesten toimikautta ja heidän korvauksiaan. Myös pekkaskäytäntöihin liittyvät kirjaukset poistetaan työehtosopimuksesta nykyiseltä paikaltaan ja siirretään allekirjoituspöytäkirjaan. Tämä ei kuitenkaan vaikuta nykyisiin pekkassopimuksiin, vaan ne säilyvät voimassa työsuhteen loppuun asti ellei työntekijä itse muuta sovi. F

PALKKAKYSELY 2019

PAREMPAA PALKKAA

Teollisuuden ja tukkukaupan parissa työskentelevät ovat tyytyväisimpiä palkkaansa. Kunta-alalla 42 prosentilla vastaajista palkkausta on tarkistettu kuluneen vuoden aikana. Sen sijaan apteekkisektorilla farmaseuttien mediaanipalkat jopa laskivat, vaikka suurin osa saa taulukkopalkkaa parempaa liksaa.

Palkkasummat perustuvat kokoaikatyötä (vähintään 34 h/vko) tekevien vastauksiin.

Taulukoissa on esitetty eri sektoreilla työskentelevien vastaajien säännöllisen työajan palkat. Säännöllisen työajan palkka on bruttopalkka ilman työaikalisiä, ylityökorvauksia ja luontaisetuja. Palkkasummat perustuvat kokoaikatyötä (vähintään 34 h/vko) tekevien vastauksiin.

Palkkakysely toteutettiin syksyllä 2019, ja kohderyhmänä olivat työssä olevat Farmasialiiton jäsenet. Aiempien vuosien tapaan palkkakyselyyn osallistui yhteensä noin 900 jäsentä.

FARMASEUTTIEN SÄÄNNÖLLISEN TYÖAJAN PALKAT SEKTOREITTAIN 2019

Työskentelysektori	25 % fraktiili	keskiarvo	mediaani	75 % fraktiili
Apteekki	2 693 €	3 005 €	3 008 €	3 258 €
Kunta	2 696 €	2 901 €	2 878 €	3 070 €
Kela	2 839 €	3 299 €	3 235 €	3 590 €
Lääketeollisuus	3 508 €	4 269 €	4 273 €	4 701 €
Lääketukkukauppa	3 701 €	4 285 €	4 016 €	4 768 €

PROVIISORIEN SÄÄNNÖLLISEN TYÖAJAN PALKAT SEKTOREITTAIN 2019

Työskentelysektori	25 % fraktiili	keskiarvo	mediaani	75 % fraktiili
Apteekki	3 822 €	4 152 €	4 164 €	4 557 €
Kunta	3 966 €	4 198 €	4 087 €	4 367 €
Lääketeollisuus	3 889 €	4 972 €	4 926 €	5 720 €
Lääketukkukauppa	5 000 €	5 266 €	5 250 €	5 597 €
Yliopisto	2 660 €	3 027 €	2 927 €	3 330 €

Taulukon palkkamerkinnät:

25 % fraktiili = Se palkka, jota vähemmän ansaitsee 25 % vastaajista. **Mediaani** = Suuruusjärjestyksessä keskimmäinen palkka. Mediaania suurempia ja pienempiä palkkoja on lukumääräisesti yhtä paljon. **Keskiarvo** = Aritmeettinen keskiarvo.
75 % fraktiili = Se palkka, jota enemmän ansaitsee 25 % vastaajista.

**Säännöllisen työajan mediaanipalkka = Koko se kuukausipalkka, joka työntekijälle maksetaan ilman työaikalisiä, ylityökorvauksia ja luontoisetuja.*

Apteekkisektorilla osa-aikaisten työntekijöiden osuus on suurempi kuin muilla sektoreilla.

APTEEKKISEKTORI

Vastaajat:

569 farmaseuttia

63 proviisoria

48 % vastaajista ilmoitti suorittaneensa myös muun koulutuksen (esim. LHKA n. 2 %, LHA n. 4,4 %, sairaanhoitaja 2 %, lääketyöntekijä 9 % vastaajista).

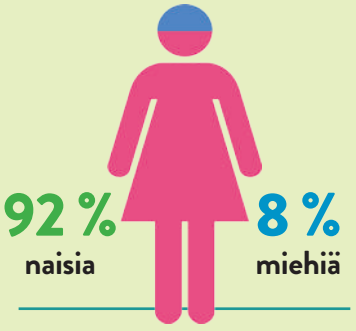

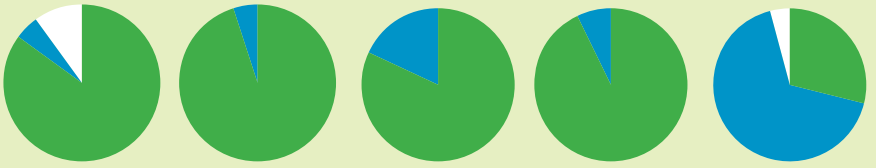

Työnantaja
- Yksityinen apteekki 85 %
- Vuokratyönantaja 5 %
- Muu 10 %

Työsuhde
- Vakituinen 95 %
- Määräaikainen 5 %

Työsuhde
- Kokoaikainen 82 %
- Osa-aikainen 18 %

Palkkaus
- Kuukausipalkka 93 %
- Tuntipalkka 7 %

Palkkaus
- Tyytyväinen 29 %
- Tyytymätön 67 %
- Ei osaa sanoa 4 %

Farmaseutin säännöllisen työajan mediaanipalkka* syyskuussa 2019 oli 3 008 euroa kuukaudessa. Vuotta aiemmassa kyselyssä mediaanipalkka oli 3 036 euroa kuukaudessa. Proviisorin mediaanipalkka oli 4 164 euroa kuukaudessa ja vuotta aiemmin 4 122 euroa kuukaudessa.

Farmaseuttisen henkilöstön työehtosopimuksen taulukkopalkkaa parempaa palkkaa kertoo ansaitsevansa 75 prosenttia vastanneista (65 % vuonna 2018). Taulukkopalkan lisäksi työntekijöille maksetaan apteekkikohtaista erää tai henkilökohtaista lisää tai muuta palkanlisää. Palkanlisän mediaani laski edellisvuodesta. Syyskuussa 2019 palkanlisän mediaani oli 150 euroa, kun se vuotta aiemmin oli 169 euroa.

Proviisoreista 38 prosentille maksetaan työehtosopimuksen palkkataulukon mukaista palkkaa (53 %:lle vuonna 2018). Positiivista kehitystä osoittaa se, että 51 prosenttia proviisoreista ilmoitti saavansa taulukkopalkan lisäksi henkilökohtaista lisää, kun vuotta aiemmin henkilökohtaista lisää sai 34 prosenttia.

KUNTASEKTORI

Vastaajat:

115 farmaseuttia

22 proviisoria

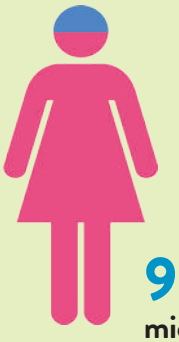

91 % naisia

9 % miehiä

42 prosentilla kyselyyn vastanneista palkkausta on tarkistettu viimeisen vuoden aikana.

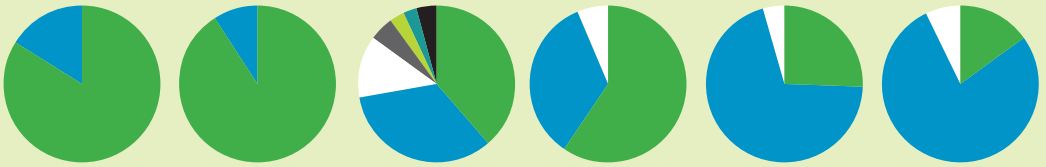

Työsuhde
- Vakituinen 84 %
- Määräaikainen 16 %

Määräaikaisissa työsuhteissa työskennellään ainoastaan tilanteissa, joissa työvoiman käytön tarve ei ole pysyvää ja työsuhteen määräaikaisuuden perusteet ovat kunnossa.

Työsuhde
- Kokoaikainen 91 %
- Osaaikainen 9 %

Kukaan kyselyyn vastanneista ei ilmoittanut tekevänsä työtä vuokratyöntekijänä kuntasektorilla.

Työnkuva
- Farmaseutti 39 %
- Osastofarmaseutti 34 %
- (Osasto-) proviisori 13 %
- Vastaava/johtava farmaseutti 5 %
- Vastaava/johtava proviisori 3 %
- Lääkekeskuksen tai sairaalaapteekin hoitaja 3 %
- Muut tehtävät 4 %

Työaika
- Yleistyöaika 56 %
- Jaksotyöaika 32 %
- Ei osaa sanoa 6 %

Vastaajien enemmistön (61 %) työsuhteissa työaikamuutokset eivät ole ajankohtaisia. Vastaajista 27 % ilmoitti, että työnantaja on joko muuttanut tai muuttamassa työaikamuotoa vuosina 2019–2020.

Palkkaus
- Tyytyväinen 23 %
- Tyytymätön 63 %
- Ei osaa sanoa 4 %

Erikoistumiskoulutuksen tai -pätevyyden vaikutus palkkaan (Kouluttautuneet 32 %)
- Kyllä 15 %
- Ei 78 %
- Ei osaa sanoa 7 %

Jos kouluttautumisesta on olennaista hyötyä oman työtehtävän hoitamisessa, palkkauksen tarkistaminen kannattaa aina. ottaa puheeksi esimiehen kanssa.

Farmaseutin säännöllisen työajan mediaanipalkka* syyskuussa 2019 oli 2 878 euroa kuukaudessa. Vuoden 2018 palkkakyselyssä mediaanipalkka oli 2 772 euroa kuukaudessa. Proviisorin mediaanipalkka oli 4 087 euroa kuukaudessa, kun se vuonna 2018 oli 3 931 euroa kuukaudessa.

Positiivista on se, että 42 prosentilla kyselyyn vastanneista palkkausta on tarkistettu viimeisen vuoden aikana. Palkantarkistuksen perusteena oli mainittu muun muassa palkkaharmonisointi, palkkaliukumat, yleiskorotukset, työn vaativuuden arviointi, paikallinen järjestelyerä ja työaikamuutos.

Miten voit vaikuttaa palkkaasi?

- Neuvottele rekrytointitilanteessa palkka, johon voit olla tyytyväinen ja joka vastaa osaamistasi ja kokemustasi.
- Tutustu työnantajasi noudattamaan palkkapolitiikkaan, palkkausjärjestelmään ja palkkaustasoon. Keskustele asiasta esimiehen, kollegoiden tai luottamusmiehen kanssa.
- Tutustu palkkatilastoihin ja -suosituksiin.
- Pyydä palkankorotusta ja perustelu palkkatoiveesi huolellisesti.
- Jos tehtäväsi muuttuvat vaativammiksi tai vastuu kasvaa, ota puheeksi palkkauksen tarkistaminen.
- Perustele palkkausesitystäsi tehtäväsi vaativuudella. Vaativuutta lisääviä tekijöitä voivat olla esimerkiksi työn edellyttämä osaaminen, lisätehtävä ja -vastuu, esimiesasema, työn edellyttämät vuorovaikutus- ja ihmissuhdetaidot sekä työolosuhteet.
- Jos hankit lisää osaamista, josta on olennaista hyötyä tehtävässäsi. Perustelu palkantarkistuspyyntö osaamisellasi.
- Jos palkkauksessasi on epäkohta tai se on jäänyt jälkeen palkkauskehityksestä, ota asia esille esimiehesi tai työpaikkasi luottamusmiehen kanssa.
- Ota palkkausasiasi esille palkka- tai kehityskeskustelussa.
- Pyri saamaan palkankorotusesitykseesi aina vastaus tai tieto päätöksestä.
- Jos palkantarkistusesityksesi ei johda palkankorotukseen, keskustele esimiehesi kanssa, miten voit jatkossa vaikuttaa työsuorituksellasi, osaamisellasi ja kokemuksellasi palkkauksen kehitykseen.

Jos palkkauksessasi on epäkohta tai se on jäänyt jälkeen palkkauskehityksestä, ota asia esille esimiehesi tai työpaikkasi luottamusmiehen kanssa.

Apteekin eläinlääkintä
16.9.2020 Messukeskus, Helsinki

Apteekin asiakaspalvelussa työskenteleville farmasisteille suunnatun, erinomaista palautetta saaneen ja ammattitaitoa kehittävän täydennyskoulutustapahtuman aiheet tänä vuonna:

- **Kissan ja koiran yleisimmät pitkäaikaista lääkehoitoa edellyttävät sairaudet – mitä apteekkihenkilökunnan tulee tietää?**
- **Lemmikkien lääkkeenanto kotona ja käytöshäiriöiden hoito**
- **Päivitä tietosi koiran ja kissan myrkytyksistä**
- **Pieneläinten kipulääkkeet ja kipulääkeneuvonta**

Osallistumismaksu:
- 275 €, kun ilmoittaudut 30.6. mennessä
- 330 €, kun ilmoittaudut 1.7.-6.9.
- 395 €, kun ilmoittaudut 7.9. jälkeen

Luentojen lisäksi tutustu laajaan Eläinlääkäripäivien näyttelyyn 16.-18.9., jossa ovat esillä eläinlääkkeitä valmistavat ja maahantuovat yritykset sekä muut eläinlääkintäalaan liittyvät näytteilleasettajat. Lisätietoja ja ilmoittautuminen: www.fennovet.fi

Tilaa uutiskirje

Kerromme sinulle eläinlääkintäalan tapahtumista ja kirjallisuudesta. Kun tilaat uutiskirjeen tai päivität tietosi, niin saat 5 € arvoisen koodin, jonka voit käyttää verkkokauppaamme.

·Fennovet·

www.fennovet.fi fennovet@fennovet.fi
Puh. 09 7745 4819
Täydennyskoulutusta – Ammattikirjallisuutta - Kongressipalvelut

TEOLLISUUS JA TUKKUKAUPPA

Vastaajat:

49 farmaseuttia

55 proviisoria

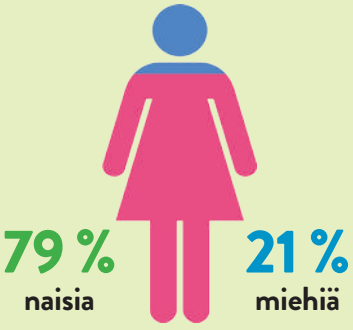

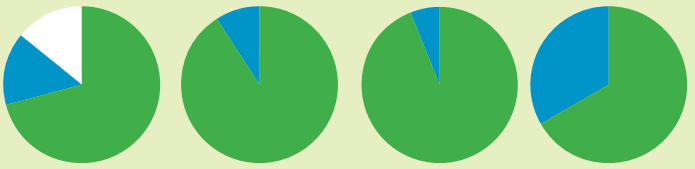

Työnantaja
- Teollisuus 71 %
- Tukkukauppa 15 %
- Muu 14 %

Työsuhde
- Vakituinen 91 %
- Määräaikainen 9 %

Työsuhde
- Kokoaikainen 94 %
- Osa-aikainen 6 %

Palkkaus
- Tyytyväinen 62 %
- Tyytymätön 31 %

Lääketeollisuudessa farmaseutin mediaanipalkka vuonna 2019 oli 4 273 euroa kuukaudessa (vuonna 2018 3 717 euroa/kk ja vuonna 2017 3 421 euroa/kk). Proviisorin mediaanipalkka vuonna 2019 oli 4 926 euroa kuukaudessa (vuonna 2018 4 796 euroa/kk ja vuonna 2017 4 560 euroa/kk).

Lääketukkukaupassa farmaseutin mediaanipalkka oli 4 016 euroa kuukaudessa (vuonna 2018 3 496 euroa/kk ja vuonna 2017 3 421 euroa/kk). Proviisorin mediaanipalkka lääketukkukaupassa vuonna 2019 oli 5 250 euroa kuukaudessa.kk (v. 2018 5 050 euroa/kk ja v. 2017 5 020 euroa/kk).

VALTIO-, KELA- JA YLIOPISTOSEKTORI

Vastaajat:

16 farmaseuttia

13 proviisoria

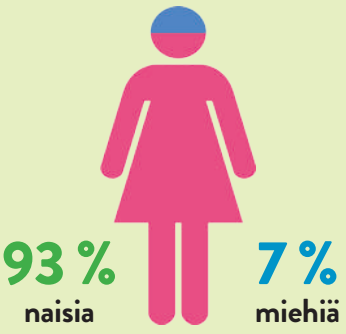

Työnantaja
- Yliopisto 45 %
- Valtio 31 %
- Kela 24 %

Työsuhde
- Vakituinen 55 %
- Määräaikainen 45 %

Työsuhde
- Kokoaikainen 90 %
- Osa-aikainen 10 %

Lääketeollisuudessa farmaseutin mediaanipalkka oli 4 273 euroa kuukaudessa.

Määräaikaisten työntekijöiden osuus on huomattavasti korkeampi kuin muilla sektoreilla. Jos määräaikaisen työsuhteen peruste ei ole selkeä ja työvoiman tarve on käytännössä pysyvä, työntekijän on syytä ottaa asia puheeksi esimiehen tai työpaikan luottamusmiehen kanssa.

Farmaseutin mediaanipalkka oli Kelassa 3 235 euroa kuukaudessa (vuonna 2018 2 828 euroa/kk). Yliopiston palveluksessa proviisorin mediaanipalkka oli vuonna 2019 2 927 euroa kuukaudessa, kun se vuota aiemmin 2018 oli 3 500 euroa kuukaudessa. Valtion palveluksessa työskentelevien jäsenten osalta palkkakyselyssä ei saatu riittävästi palkkatietojen.

Työmarkkinatilanne on nostanut kiinnostusta yhteisten asioiden ajamiseen.

LUOTTAMUSMIES – ET OLE YKSIN

Luottamusmiehen tehtäväkenttä laajenee koko ajan. Tehtävän hoitamisen avuksi on onneksi tarjolla runsaasti koulutusta ja yksilöllistä apua. ›

TEKSTI **TIINA PARIKKA**

Perinteinen ajatus luottamusmiehen tehtävästä painottuu noudatettavan työehtosopimuksen ja työlainsäädännöllisten asioiden valvontaan. Luottamusmies on työntekijöiden ja työnantajan välinen viestikapula myös paikallisissa sopimisissa. Luottamusmies tukee myös mahdollisuuksien mukaan työssäjaksamisessa ja työhyvinvointiin liittyvissä asioissa, joista työpaikalla ensisijaisesti vastaa työsuojeluvaltuutettu.

– Mikään sylkykupin rooli ei kuitenkaan ole kyseessä. Hyvää luottamusmiestä arvostavat niin työkaverit kuin työnantajakin, sanoo Farmasialiiton työsuhdeasiantuntija **Jenni Lakso**.

Lakso työskenteli itsekin luottamusmiestehtävissä ennen liiton palvelukseen siirtymistä syksyllä 2018.

– Siitä oppi paljon työelämän kiemuroista ja tapasi paljon mielettömän hienoja ihmisiä. Opin myös perustelemaan omat kantani ja sain varmuutta seisoa omien näkemysteni takana, Lakso kiittelee.

> **Opin perustelemaan omat kantani ja sain varmuutta seisoa omien näkemysteni takana.**

Perustiedot auttavat alkuun

Vaikka luottamusmiehen tehtäväkuva on laaja, kukaan ei oleta, että kaikkiin asioihin on valmis vastaus ensimmäisestä päivästä lähtien. Kaikilla farmasian alan ammattilaisten edustamilla aloilla liikkeelle pääsee käymällä parin päivän peruskurssin.

Suomessa on noin 360 apteekeissa työskentelevää luottamusmiestä. Uusille tulokkaille järjestetään vuosittain peruskurssi, jolla käydään noudatettavan työehtosopimuksen lähtökohdat läpi.

Vastaava koulutus löytyy etenkin lääketeollisuuden parissa työskenteleviä farmasian ammattilaisia palvelevasta Ylempien toimihenkilöiden neuvottelujärjestö YTN:stä.

– Meillä puhutaan luottamusmiesavaimesta, jonka ykkösosa perehdyttää luottamusmiestehtävien perusteisiin. Nämä kurssit ovat etenkin toimikauden vaihtuessa suosittuja. Tänä keväänä kysyntä oli niin kovaa, että järjestimme keväälle yhden lisäkurssin, kertoo YTN:n järjestöpäällikkö **Katariina Styrman**.

Luottamusmieskausi on suurimmalla osalla YTN:n aloista kaksivuotinen, mikä tietenkin vaikuttaa koulutussyksyntään. Viime syksyn ja talven aikana YTN:ssä käytiin myös useita vaikeita työehtosopimusneuvotteluja.

– Työmarkkinatilanne on nostanut kiinnostusta yhteisten asioiden ajamiseen, Styrman arvelee.

Peruskursseja järjestetään myös Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKOssa. JUKOn koulutuksen piiriin kuuluu viisi sektoria: Avainta, kirkko-, kunta-, valtio- ja yliopistosektori. Kaikille näille tarjotaan pääluottamusmiesten peruskoulutusta.

– Esimerkiksi kuntasektorilla, joka on julkisista aloista suurin farmasian alan työllistäjä, meillä on pelkästään pääluottamusmiehiä noin 600. Pienemmillä sektoreilla koulutukset ovat avoimia myös muille luottamusmiehille, **Jarmo Niskanen** toteaa.

Niskanen työskentelee JUKOn järjestöpäällikkönä.

Lähiopetus luo verkostoja

Farmasialiiton ja YTN:n luottamusmieskoulutus on kolmiportainen. Perusteiden jälkeen on kakkos- ja kolmoskurssit, joilla syvennetään muun muassa yhteistoiminta- ja taloustietämystä. JUKOlaisille syventävää koulutusta tarjoaa oma liitto.

– Luottamusmiesavain ykkösen, kakkosen ja kolmosen lisäksi meillä järjestetään koulutusta muun muassa neuvottelutaitojen parantamiseen ja työsuojelukysymysten parempaan hallintaan. Myös eri aloille on omia täsmäkoulutuksiaan. Neuvottelujen onnistumisia analysoidaan webinaarien kautta, Styrman kertoo.

JUKOssa luottamusmieskoulutus on keskittynyt toistaiseksi lähinnä lähiopetukseen, vaikka webinaareja ja sähköisille alustoille rakennettuja koulutuksia on kokeiltu jäsenliittojen kanssa muussa koulutustarjonnassa.

– Pääluottamusmiesten kontaktoiminen ja keskinäinen verkostoituminen on nähty meillä niin tärkeäksi osaksi luottamusmiestoimintaa, ettei tästä ole haluttu tinkiä, Niskanen selittää.

Ajankohtaisia aiheita, kuten työehtosopimuksen muutokset, käsitellään esimerkiksi Farmasialiitossa vuosittaisilla luottamusmiespäivillä.

– Monet luottamusmiehet ovat työskennelleet tehtävässä yli kymmenen vuotta. Jatkossa meillä luottamusmieskausi tulee olemaan nelivuotinen, Jenni Lakso kertoo apteekkien osalta.

Apua on aina tarjolla

Luottamusmiehen voi nimetä aina, kun yrityksessä on enemmän kuin yksi työntekijä. Jos luottamusmiestä ei ole nimettynä, neuvottelutilanteessa työntekijöiden tulee valita joukostaan yhteyshenkilö, joka edustaa työntekijöitä.

Ammattiliitot palvelevat molempia ongelmatilanteissa. Lakso kannustaa ottamaan yhteyttä pienissäkin kysymyksissä.

– Joskus riittää, että asiaa voi pallotella jonkun kanssa. Toisinaan yrityksissä on nimetty myös varaluottamusmies, joka voi tässä toimia luottamusmiehen tukena, mutta meihin voi olla yhteydessä ihan vaan keskustellakseen asiasta kuin asiasta.

YTN:ssä toimii laaja asiamiesverkosto, josta saa liittorajat ylittävää apua ongelmallisissa tilanteissa. JUKOssa sopimusasioissa kehotetaan ensisijaisesti olemaan yhteydessä omaan ammattiliittoon, jossa on parhaat resurssit ja spesifi tieto oman alan työehdoista. JUKO palvelee erityisesti tilanteissa, joissa kysymys on luottamusmieheen itseensä kohdistuvista kysymyksistä.

– Hoidan henkilökohtaisesti tilanteita, joissa luottamusmiesten ajankäyttö ja palkkaus luottamustoimen osalta herättävät kysymyksiä, Niskanen painottaa.

Reilu ja tasapuolinen

Vaikka luottamusmies on työntekijöidenedustaja, hänen ei tarvitse olla piikki työnantajan lihassa. Hyvä keskusteluyhteys myös työnantajan suuntaan on tärkeä. Sivuilla 36–39 kerrotaan apteekkarin ja luottamusmiehen välisestä hyvästä yhteistyöstä.

– Luottamusmiespestin vastaanotto ei vaadi mitään erityistaitoja eikä työehtosopimustakaan tarvitse osata heti ensi töikseen ulkoa, Jenni Lakso muistuttaa.

– Riittää, että on kiinnostunut yhteisistä asioista ja hoitaa kaikkien työkavereiden asioita tasapuolisesti. Luottamusmiehen näkökulmasta ei ole parempia ja huonompia työkavereita. F

Luottamusmieskoulutus

Farmasialiitossa

- Luottamusmiehen peruskurssi
- Luottamusmiehen jatkokurssi
- Luottamusmiehen syventävä kurssi
- Luottamusmiespäivät
- Muut täydennyskoulutukset

YTN:ssä

- Luottamusmiesavain 1, 2 ja 3
- Luottamusvaltuutetun peruskurssi (työehtosopimuksen ulkopuolella luottamustoimessa toimiville)
- Täsmäkoulutukset neuvottelutaidoista ja työsuojeluasioista sekä alakohtaiset täsmäkoulutukset

JUKOssa

- Sektorikohtaiset peruskoulutukset
- Kuntasektorilla: pääluottamusmiesten peruskurssit, pääluottamusmiespäivät ja yhteistoimintakurssit
- Valtiosektorilla: luottamusmiesten peruskurssit ja pääluottamusmiesten neuvottelupäivät
- Yliopistosektorilla: luottamusmiesten kurssit, pääluottamusmiesten neuvottelupäivät ja yhteistoimintakurssit

PROVIISORIT … KELAN PÄÄJOHTAJAN PUHEILLA

Proviisorit Jussi Jukka ja Henna Hiltunen kertoivat Kelan pääjohtaja Outi Antilalle (kesk.) apteekkien arjesta lääkekorvauksiin liittyvässä työssä.

Katso video tapaamisesta: *farmasialehti.fi*

Sairausvakuutuksen lääkekorvaukset työllistävät apteekkien arjessa. Usein farmasistin on tavoiteltava lääkäriä täsmentämään reseptimerkintää ennen kuin lääkkeen korvattavuus ratkeaa.

TEKSTI **JUHA PELTONEN**
KUVAT **TIMO PORTHAN**

Kelan uuden pääjohtajan **Outi Antilan** mukaan ”lääkekorvauksen saa apteekin tiskillä muutamassa sekunnin murto-osassa” (HS 11.1.2020). *Helsingin Sanomien* haastattelun aiheena ei edes ollut lääkekorvausjärjestelmä vaan muiden Kelan maksamien etuuksien uudistustarpeet, mutta kommentti herätti paljon keskustelua farmasian ammattilaisten keskuudessa. Tarvitaanhan apteekin tiskillä paljon syvällistä ammattitaitoa ennen kuin automaattinen laskentaprosessi voidaan käynnistää.

Farmasia-lehti järjesti kahdelle proviisorille keskustelutilaisuuden pääjohtaja Antilan kanssa lääkekorvausten vaikutuksista apteekkien arjessa. **Henna Hiltunen** ja **Jussi Jukka** halusivat kertoa pääjohtajalle, kuinka paljon lääkekorvauksiin kuluu apteekkien henkilökunnan työaikaa, ja kuulla, onko järjestelmää mahdollista yksinkertaistaa.

Heti tapaamisen aluksi pääjohtaja myöntää, että hänen lehtilausunnostaan on tullut paljon palautetta.

– Lähinnä tarkoitin, että lääkekorvausten laskentasuoritusosio tapahtuu nykyisin tukiälyn avulla. Se tapahtuu muutamassa sekunnin murto-osassa silloin, kun hinta lyödään kassaan. Totta kai tiedän, että ensin on apteekin ammattilaisen kanssa käyty läpi, miten lääke määräytyy ja esimerkiksi kuinka monessa osassa sitä saa. Mielelläni kuitenkin kuulen prosessista teiltä vielä tarkemmin, Antila sanoo.

Jukan mukaan apteekin asiakkaalle prosessi näyttääkin automatisoidulta, mutta lääkekorvausten osalta tapahtuu paljon jo ennen kuin asiakas saapuu apteekkiin, kuten lääkärin toimintaa lääkkeen määräämisessä.

– Pystyykö nykyistä systeemiä vielä yksinkertaistamaan, jotta asiakkaan lääkkeiden hakeminen olisi mahdollisimman kitkatonta? Jukka kysyy.

– Tuntuu, että asiakkaan kannalta käytäntö on aika sopiva tällä hetkellä. Siinä kuitenkin käydään keskustelua lääkkeestä sekä lääkärin kanssa että apteekissa. Onko siihen tarvetta etsiä automatisoidumpia systeemejä? Toki on olemassa nettiapteekkeja, joista voi myös saada lääkkeitä, mutta ainakin minun mielestäni siinä on tiettyjä rajoitteita, meneekö tieto asiakkaalle yhtä hyvin perille kuin silloin, kun sitä käydään läpi farmaseutin tai proviisorin kanssa, Antila sanoo.

Yliopiston Apteekin Tietopalveluissa asiakaspalvelupäällikkönä toimiva Hiltunen kertoo, että hintaneuvonta ja lääkekorvauksiin liittyvät asiat käydään asiakkaan kanssa läpi myös verkkoapteekissa.

– Olen itse verkkoapteekin edustaja. Asiakas saa oikeastaan kaiken tiedon ellei enemmänkin myös verkkoapteekin puolelta. Lääkeneuvonta tapahtuu joko puhelimen tai chatin kautta, Hiltunen sanoo.

Pääjohtaja myöntää, että koska ei ole itse kokeillut verkkoapteekkia, häneltä puuttuu asiasta vielä tietoa.

Ohjeet osattava ulkoa

Apteekin henkilökunnalta vaaditaan syvällistä korvausjärjestelmän ymmärrystä.

– Useat ohjeet tulisi myös muistaa ulkoa, jotta asiointi apteekin tiskillä on sujuvaa asiakkaalle, Hiltunen toteaa.

Sairausvakuutusohjeet apteekeille 2020 on 80 sivua ja perustoimeentulotuen menettelyohje 22 sivua, minkä lisäksi molempiin on liitteet. Lisäksi Kelan verkkosivuilla on listaus erillisselvitystä vaativista lääkkeistä, joiden jokainen osto edellyttää apteekissa manuaalista työtä. Apteekissa tulee tietää, ketkä ovat oikeutettuja korvauksiin, onko lääkkeen korvauksella erityisehtoja, minkälainen hakuväli on ja mikä määrä pakkauksia korvataan.

Hiltunen kertoo huomanneensa, etteivät asiakkaat useinkaan tiedä, mitä kautta voisivat olla Kelaan yhteydessä. Kela-korvauksista tulee paljon kyselyitä apteekkeihin.

– YA Tietopalveluissa käytiin viime vuonna noin 200 000 chat-keskustelua, joista kymmenesosa koski korvauskysymyksiä. Se tarkoittaa noin 55 kyselyä

– Kela on lainsäädännön toimeenpanija, Kelan pääjohtaja Outi Antila (kesk.) muistuttaa.

päivässä. Siinä ei ole mukana puhelimitse tulevia, joita niitäkin on runsaasti päivittäin, eikä apteekin tiskillä käytäviä keskusteluja, hän sanoo.

Keskusteluun osallistuu Kelasta yliproviisori **Jaana Kruuti,** jonka mukaan Kelassa on piirretty lääkkeen toimitusprosesseja kuviksi, joissa on otettu huomioon erilaiset tilanteet, kuten lääkkeen loppuminen varastosta, ja vaikutukset asiakkaan vuosiomavastuuseen ja alkuomavastuuseen.

– Olemme suunnitelleet, että lisäämme prosessikuviin linkit tiettyihin SV-ohjeiden kohtiin, jotta ohjeet linkittyisivät toimitusprosessin osiin selkeämmin ja löytyisivät paremmin. Meidän haaveena on, että linkitykset SV-ohjeisiin olisivat vielä apteekkijärjestelmässä, josta ne näkyisivät farmaseutin käsitellessä asiaa, eli järjestelmästä olisi yhteys Kelan ohjeisiin. Silloin ei tarvitsisi mennä erikseen Kelan sivuille eikä soittaa, Kruuti sanoo.

Hiltusta kiinnostaa, millaisella aikajanalla kehityshanke etenee. Tietojärjestelmiin liittyvät hankkeet vievät aina vuosia.

– Meidän ja apteekkijärjestelmien toimittajien väliset uudistukset ovat kuitenkin helpompia kuin sellaiset, joihin sisältyvät myös Lääketietokanta ja potilastietojärjestelmät, koska potilastietojärjestelmiä on valtavan paljon, Kruuti toteaa.

Erityisehdolliset työläimpiä

Jukan kokemuksen mukaan lääkekorvausasioista pitkälti yli 95 prosenttia sujuu apteekissa kitkattomasti, mutta varsinkin erityisehdolliset lääkkeet aiheuttavat enemmän selvittelyä.

– Usein sen lääkekategorian kanssa on ongelmana, että ne ovat selvästi arvokkaampia, jolloin asiakkaalla ei useinkaan ole mahdollisuutta ottaa lääkettä omalla kustannuksellaan, jos korvattavuudessa on epäselvyyttä, Jukka sanoo.

Erityisehdollisten lääkkeiden korvattavuus edellyttää lääkäriltä erityismerkintöjä reseptiin.

– Jos jossain kohtaa lääkkeenmääräämisketjua reseptiin ei tule oikeita merkintöjä, me joudumme apteekissa tavoittelemaan lääkäriä. Se on usein aikaa vievää. Yhdessä sairaalassa reseptin kirjoittanut lääkäri voi olla seuraavana päivänä jo toisessa sairaalassa, Jukka sanoo.

Hiltunen muistuttaa, että lääkkeen korvattavuuden saattaa ratkaista pieni sanamuoto. Pelkkä korvausnumero ei riitä, vaan sen lisäksi reseptissä pitää olla erityismerkintä.

– Pystyisikö järjestelmää yksinkertaistamaan niin, että pelattaisiin enemmän korvausnumerolla? Hiltunen kysyy.

Kruutin mukaan Kelassa ollaan hyvin tietoisia reseptimerkinnällisten lääkkeiden korvauksiin liittyvistä haasteista. Siksi Kela on parantanut nettisi-

Haaveena on, että kuvalinkit tiettyihin SV-ohjeiden kohtiin olisivat mukana apteekkijärjelmässä.

Kelan asiantuntijoina keskusteluun osallistuivat yliproviisori Jaana Kruuti (vas.), proviisori Jaana Harsia-Alatalo ja ryhmäpäällikkö Hanna Koskinen.

vujaan, joissa on taulukkoja reseptimerkinnöistä. Kela tiedottaa asiasta myös lääkäreitä.

– Kun lääkevalmisteille haetaan korvattavuutta yhä kapeammilla indikaatioilla, joita sitten laajennetaan, muutoksia tulee paljon. Reseptimerkinnälliset lääkkeet ovat sellaisia, jotka asiakkaan halutaan saavan nopeasti käyttöönsä ilman lääkärin B-lausuntoa. Idea on, että reseptimerkinnällä lääkäri osoittaa tutkineensa, että Kelan kriteerit korvattavuudesta täyttyvät, Kruuti sanoo.

Hänen mukaansa Kela on juuri julkaissut uuden apteekkitiedotteen reseptimerkinnällisistä lääkkeistä. Keskustelua seuraava Kelan proviisori **Jaana Harsia-Alatalo** muistuttaa, että reseptimerkinnällä korvattavat lääkkeet ovat rajoitetusti korvattavia, ei siis kaikille korvattavia.

– Lääkäri voi määrätä niitä myös asiakkaalle, jolla korvattavuuskriteerit eivät täyty, Harsia-Alatalo sanoo.

Pääjohtaja Antila muotoilee, etteivät korvattavuuden kriteerit ole Kelan ratkaistavissa.

– Yritämme jakaa tietoa niin paljon kuin mahdollista, mutta muutos edellyttäisi säädösmuutoksia, Antila sanoo.

Harsia-Alatalon mukaan reseptimerkinnällä korvattavat ovat usein sellaisia lääkkeitä, joiden käyttö pitää aloittaa akuutisti eikä jatku kauan.

– Lääkkeiden hintalautakunta voi rajoittaa korvattavuuden tietylle ryhmälle, ja me panemme lautakunnan päätökset toimeen. Kaikille rajauksille on jonkinlainen peruste.

Harsia-Alatalo lupaa asiaan kuitenkin parannusta. Lääketietokannan muutosten yhteydessä reseptimerkinnät saadaan näkymään potilastietojärjestelmissä, jolloin lääkärin on helpompi valita oikea merkintä.

– Valitettavasti siihen menee vielä muutama vuosi. Näillä näkymin tietokantamuutokset tulisivat käyttöön aikaisintaan 2022, hän sanoo.

Korjausesityksiä sähköisesti

Jussi Jukka kehuu kehitystyön etenevän hyvään suuntaan. Jaana Kruuti kertoo Kelan puhuneen myös sen puolesta, että apteekeilla olisi parempi yhteys lääkäreihin.

– On ihan mahdoton tilanne, kun joudutte tavoittelemaan lääkäreitä. Siihen pitäisi olla sähköinen väylä, Kruuti sanoo.

Henna Hiltunen on samaa mieltä. Hän kaipaa myös Kelan suuntaan sähköistä yhteyttä. Lääketoimitusten korjausesityksiä voidaan ilmoittaa nyt vain puhelimitse kello 9 ja 16 välillä, ja puhelinjonotus kestää välillä pitkään.

– Olisiko mahdollista, että lähivuosina tulisi järjestelmä, johon apteekki voisi ympäri vuorokauden käydä ilmoittamassa muutoksia ostokertoihin? Hiltunen kysyy.

Kruuti kertoo Kelan kehitystyöstä esimerkiksi Apteekkariliiton ja Itä-Suomen yliopiston apteekin kanssa. Apteekkien pääsyä Kelan tietojärjestelmiin ei ole pidetty mahdollisena.

– Se voisi olla erillinen järjestelmä, joka vain kommunikoi Kelan järjestelmien kanssa, Hiltunen ehdottaa.

– Voimme viedä tätä ajatusta pohdittavaksi Kelan kehittämisyksikköön. Ei välttämättä ollenkaan huono ajatus, Kruuti sanoo.

Ostokertojen korjaukset vaativat runsaasti manuaalista työtä. Hiltunen toivoo järjestelmään ominaisuutta, joka korjaisi dominoefektinä myös myöhempien ostokertojen tiedot, jos parin kuukauden takaiseen kirjaukseen tehdään muutos.

Antila muistuttaa, että asiakkaan tilanne muuttuu ostokertojen välillä sekä alkuomavastuun että vuosiomavastuun osalta, mikä vaikeuttaa automatisointia.

– Mutta viedään tämäkin sinne mietintämyssyyn, pääjohtaja lupaa.

Lääkeneuvonnasta maksetaan

Apteekkien asiakkaat tuntevat lääkekorvausjärjestelmää huonosti, mutta Kela ei ole suinkaan ulkoistanut viestintäänsä apteekeille. Kelan ja apteekkien välisen suorakorvaussopimuksen perusteella apteekeille kuitenkin maksetaan apteekkipalkkiota 0,85 euroa ostokerralta suorakorvausmenettelyn toimeenpanosta. Viime vuonna apteekkipalkkiot olivat yhteensä 25,6 miljoonaa euroa. Sopimuksen perusta on sairausvakuutuslaissa, ja myös Fimean määräykset lääkkeen toimittamisesta edellyttävät, että asiakkaalle annetaan tietoa lääkkeistä ja hinnoista. Kela jakaa tietoa korvausjärjestelmästä myös omissa kanavissaan.

– Kyllä Kelan sivuilta saa ihan varmasti kaiken tiedon. Siitä huolimatta moni asiakas ihmettelee, kun apteekin tiskillä sanotaan omavastuun tulleen täyteen, että mikä se omavastuu on, Antila sanoo.

Hänen mukaansa Kela tiedottaa varsinkin muutoksista, jotka yleensä ajoittuvat vuodenvaihteeseen.

> **Ohjeita on selkeytetty. Niistä on tarkoitus ottaa kaikki lakiteksti pois, vaikka kaikki toki perustuu lakiin.**

– Media uutisoi tiedotteista, jos uutisoi. Usein asiakkaalle tulee tiedontarve vasta lääkkeen toimittamisen yhteydessä, Antila sanoo.

Harsia-Alatalo kertoo apteekkien sairausvakuutusohjeiden uudistuvan tänä keväänä.

– Ohjeita on selkeytetty. Niistä on tarkoitus ottaa kaikki lakiteksti pois, vaikka kaikki toki perustuu lakiin.

Jussi Jukka toivoo apteekeille joustomahdollisuutta poikkeustilanteisiin, jotka liittyvät lääkkeiden saatavuusongelmiin.

– Lääkäri on saattanut kirjoittaa asiakkaalle seitsemän tabletin pakkauksen antibioottia, jonka käyttö pitäisi aloittaa heti. Sen kokoista pakettia ei ehkä Suomesta saakaan, ja me emme voi antaa kymmenen tabletin pakettia korvattavana, koska määrä ylittyy. Eikö näihin voisi saada joustoa? Jukka ehdottaa.

Kelan asiantuntijat vastaavat johtuvan Fimean määräyksistä, ettei lääkettä saa toimittaa enemmän kuin on määrätty, eikä pakkauksia saa jakaa ilman erityistä syytä.

– Emme voi päättää tästä, Antila toteaa.

Jukan mukaan lääkkeiden saatavuusongelmia aiheuttaa myös joidenkin rinnakkaislääketuojien käytäntö tuoda Suomeen epäsäännöllisesti vaihtelevan kokoisia lääke-eriä.

– Silloin alkuperäisvalmisteen myyjä laskee omaa menekkiennustettaan. Kun rinnakkaislääke loppuu vaikkapa muutaman kuukauden kuluttua, menekki

Pääjohtaja Antilan tapaamisen jälkeen proviisorit Henna Hiltunen ja Jussi Jukka olivat tyytyväisiä keskustelun antiin.
– Vastauksia tuli paljon, mutta aika moneen kysymykseen, ettei Kela pysty yksin päättämään. Tarvitaan monen muunkin viranomaistahon apua, että saadaan helpotettua meidän arkea apteekin tiskillä, Jukka päättelee.

yllättää alkuperäislääkkeen myyjän ja tulee toimituskatkos, hän sanoo.

Kelassa on juuri alkamassa tutkimus, jossa on tarkoitus selvittää, mitä lääkkeitä saatavuushäiriöt koskevat.

– Kun valmistaja tekee hintailmoituksen, samassa yhteydessä pitää sitoutua siihen, että lääkkeitä on markkinoilla tietyn ajan, Jaana Kruuti vastaa.

Biosimilaarit kaikkien etu

Varsinkin isot apteekit myyvät tällä hetkellä kalliita biologisia lääkkeitä tappiolla. Jussi Jukka selittää paradoksia:

– Niitä määrätään paljolti alkuperäisvalmisteina, ja hintalappu on sen mukainen. Hyvin kalliista lääkkeistä apteekki saa progressiivisesti liikevaihdon mukaan nousevan apteekkiveron takia aina pienemmän katteen. Verotus on kovempi isoissa apteekeissa, jotka nyt myyvät biologisia lääkkeitä negatiivisella katteella. Ei autokaupassakaan Ferrarin ostajalle ruveta Toyotaa myymään, mutta apteekki haluaisi kauppana myydä halvempaa tuotetta.

Biologisten lääkkeiden rinnakkaisvalmisteet eli biosimilaarit eivät näy Kelan ylläpitämässä lääketietokannassa niin kuin kemiallisten lääkkeiden rinnakkaisvalmisteet näkyvät. Siksi lääkäri usein määrää alkuperäislääkkeen.

– Biosimilaarien yleistyminen olisi win–win-tilanne sekä apteekkien että Kelan kannalta. Kela maksaa nyt prosentuaalisen korvauksen alkuperäislääkkeestä, kun biosimilaarista maksettavaksi tulisi pienempi siivu. Samalla toiminta biologisten lääkkeiden kanssa tulisi apteekeillekin kannattavaksi, Jukka sanoo.

Outi Antilan mukaan asia on tullut esille **Marinin** hallituksen hoivamitoituspäätösten rahoittamiskeinona.

– Siinä yhteydessä hallitus katsoi, että yksi säästökohde olisi nimenomaisesti biosimilaarien saaminen laajemmin käyttöön ja paremmin markkinoille. Asia on esillä, pääjohtaja sanoo.

Antila muistuttaa koko lääkehuollon olevan uudistuksen kohteena.

– Lääkehuollon tiekartta on ajateltu toteutettavaksi tämän ja tulevan hallituskauden aikana. Siihen sisältyy myös apteekkijärjestelmä ja apteekkien maksujärjestelmän eri osioiden tarkasteleminen. Tiekarttaan on aikataulu, mutta biologisten lääkkeiden säästömahdollisuudet tulivat nyt pikaisemmin selvitettäväksi.

Jaana Kruuti täydentää lääketietokannan seuraavassa versiossa vuonna 2022 lääkäreille tulevan tiedonsaanti myös biosimilaareista lääkkeistä. F

HYVÄ ESIMERKKI

TEKSTI **VIRPI EKHOLM** KUVAT **TIMO MARTTILA**

Hyvä yhteishenki auttaa jaksamaan töissä, kertovat Hannamari Partala (vas.), Elina Koivuniemi, Markus Patjas, Antti Mäkisalo ja Niina Sundell Hervannan apteekista.

Kun apteekkarin ja luottamusmiehen välillä on avoin keskustelu-yhteys ja molemmin-puolinen luottamus, hankalistakin asioista voidaan keskustella.

OVEEN VOI AINA KOPUTTAA

Jos Hervannan apteekin luottamus-mies, farmaseutti **Hannamari Partala** haluaa kysyä jotakin työnanta-jalta, hän voi aina koputtaa oveen tai nykäistä apteekkari **Antti Mäkisaloa** hihasta. Koskaan ei tarvitse jännittää tai pelätä, miten asia mahdetaan tällä kertaa ottaa vastaan.

– Meillä on hyvä ja avoin keskustelu-yhteys. Anttia voi lähestyä asiassa kuin asiassa, Partala sanoo.

Mäkisalo hymyilee ja nyökkää vieressä. Hän on tuoreena apteekkarina pyrkinyt korostamaan, että asioista voidaan keskus-tella hyvin matalalla kynnyksellä.

Pienessä työyhteisössä on helppo viestiä asioista, tuumivat apteekkari Antti Mäkisalo ja tekninen työntekijä Elina Koivuniemi.

Hervannan apteekin työyhteisö on melko pieni, kymmenkunta henkilöä, joten apteekkari voi viestiä asioita suoraan henkilökunnalle.

– Pidän kuitenkin Hannamarin ajan tasalla apteekin asioista ja luotan siihen, että hän vastavuoroisesti kertoo minulle, jos työyhteisössä nousee esille asioita, joista minun tulisi tietää, Mäkisalo sanoo.

Olennaista on, että tieto kulkee molempiin suuntiin. Silloin kummankaan ei tarvitse miettiä, mitä toinen mahdollisesti pohtii tai suunnittelee.

Muutto oli yhteinen rutistus

Antti Mäkisalo aloitti apteekkarina Hervannassa reilu vuosi sitten. Ensi töikseen hän ryhtyi suunnittelemaan apteekin muuttoa uusiin, Duon kauppakeskukseen remontoitaviin tiloihin. Vanhat tilat tien toisella puolella olivat käyneet ahtaiksi ja epäkäytännöllisiksi.

– Aiemmin tarvittiin vain yhdet lastenvaunut ja tila oli jumissa. Uudet tilat suunniteltiin niin, että joka puolella pääsee kulkemaan esteettömästi esimerkiksi vaunujen tai rollaattorin kanssa, Mäkisalo esittelee.

Apteekin henkilökunta oli mukana suunnittelemassa uusia tiloja, kalusteiden sijoittelua ja ergonomiaa. Suunnitelmat ja pohjapiirustukset olivat kaikkien nähtävillä, ja niitä sai kommentoida vapaasti.

– Oli tosi kiva, että pääsimme alusta asti tilojen suunnitteluun mukaan, Partala hymyilee.

Mäkisalo puolestaan kiittää apteekin henkilökuntaa sitoutumisesta yhteiseen ponnistukseen. Marraskuussa toteutunut muutto oli iso rutistus, mutta se vietiin onnistuneesti maaliin yhdessä.

– Olen työnantajana iloinen ja ylpeä koko henkilökunnasta. Kaikki tekivät töitä yhdessä työtunteja säästämättä, hän kehaisee.

Ei vain sanahelinää

Mäkisalolle on apteekkarina tärkeää henkilökunnan tasapuolinen kohtelu, työhyvinvointi ja työssä jaksaminen. Työn puitteiden tulee olla kunnossa ja työnkuvien sekä vastuualueiden selkeitä.

– Kun henkilökunta voi hyvin työssään, yrityskin toimii paremmin, Mäkisalo kiteyttää.

Apteekin yhteishenkeä vahvistetaan esimerkiksi yhteisellä vapaa-ajan tekemisellä. Tärkeintä on kuitenkin, että jokainen kohtelee toisia kunnioittavasti päivittäisessä työssä ja kanssakäymisessä.

Partalan mukaan työntekijöiden hyvinvoinnista huolehtiminen ei ole Hervannan apteekissa vain sanahelinää, vaan se näkyy käytännön teoissa.

– Antti selvästi välittää siitä, että apteekin työilmapiiri on kunnossa. Häntä oikeasti kiinnostaa, miten meillä menee, Partala kiittelee.

Pienikin asia voi olla toiselle iso

Hannamari Partala on toiminut Hervannan apteekin luottamusmiehenä vuodesta 2015. Sitä ennen hän toimi apteekin varaluottamusmiehenä ja sijaisti varsinaista luottamusmiestä tämän vanhempainvapaan aikana.

Partalan mielestä tärkein edellytys luottamusmiehelle on, että hän tulee

Farmaseutti Hannamari Partala on toiminut apteekin luottamusmiehenä vuodesta 2015.

Tärkein edellytys luottamusmiehelle on, että hän tulee ihmisten kanssa toimeen.

ihmisten kanssa toimeen. Lisäksi hän tarvitsee taitoa kuunnella muita, keskustella ja katsoa asioita monelta kantilta.

– Olemme kaikki niin erilaisia: jokin asia voi olla toiselle pieni ja toiselle puolestaan iso. Asioita pitää osata laittaa mittasuhteisiin ja tunnistaa ne ongelmat, joihin pitää oikeasti puuttua.

Edellisen apteekkarin aikana apteekissa nousi esille tilanteita, joiden ratkomisessa tarvittiin luottamusmiehen apua.

– Silloin ei auttanut muu kuin ottaa asia puheeksi ja käydä se yhdessä lävitse, Partala toteaa.

Työlainsäädäntöön ja työehtosopimuksiin Partala on perehtynyt Farmasialiiton järjestämillä kursseilla. Hän osallistuu vuosittain myös alueellisille luottamusmiespäiville, joilla käsitellään ajankohtaisia aiheita ja tavataan kollegoja.

– Koen luottamusmiehen tehtävän erittäin antoisaksi. Tässä saa lisää näkökulmaa omaankin työhön, kun kuulee, miten asioita tehdään muualla.

Apteekin luottamusmiehen ei tarvitse pärjätä yksin, vaan apua saa tarvittaessa Farmasialiiton työsuhdeneuvonnasta. Lisäksi asioita voi pohdiskella muiden luottamusmiesten kanssa suljetuissa Fimnet- ja Facebook-ryhmissä.

Ylityökielto ei sotkenut arkea

Kuluneena talvena apteekkialalla käytiin tiukkoja työehtosopimusneuvotteluja, joita Farmasialiitto pyrki vauhdittamaan lisätyö-, ylityö- ja vuoronvaihtokielloilla.

Hervannan apteekissa elettiin kuitenkin tavallista arkea.

– Meillä ylityökielto ei näkynyt käytännössä millään tavalla. Työvuorolistat ja miehitykset on tehty niin, että meillä on riittävästi ja riittävän pitkään porukkaa paikalla, Partala sanoo.

Asiasta toki keskusteltiin luottamusmiehen ja apteekkarin kesken. Yhdessä todettiin, että tilanne on nyt tämä ja sen mukaan eletään.

Uusi Farmaseuttisen henkilöstön työehtosopimus antaa lisää mahdollisuuksia paikalliseen sopimiseen. Jo tähän saakka palkankorotuksissa on ollut apteekkikohtainen erä, jolla voidaan palkita työntekijöitä hyvästä työsuorituksesta. Jatkossa myös työajasta voidaan apteekissa sopia aiempaa joustavammin.

Mäkisalo suhtautuu mahdollisuuteen myönteisesti, vaikka Hervannan apteekissa ei olekaan juuri nyt tarvetta uusiin järjestelyihin.

– Yritykset ja toimintaympäristöt ovat erilaisia, joten on hyvä, että toimintaan tulee lisää joustavuutta. Myös luottamusmies voi ottaa näitä asioita esille, jonka jälkeen voimme yhdessä keskustella ja neuvotella aiheesta, Mäkisalo toteaa.

Partala nyökkää vieressä. Paikallinen sopiminen on hänen mukaansa apteekille mahdollisuus, jota voidaan käyttää tarpeen mukaan.

Tärkeintä on avoimuus

Kun Mäkisaloa ja Partalaa kuuntelee, käy selväksi, että apteekkarin ja apteekin luottamusmiehen välillä vallitsee molemminpuolinen luottamus ja arvostus. Kun toinen aloittaa lauseen, toinen on pian täydentämässä sitä.

Molemmat vakuuttavat, että myös hankalista asioista voidaan keskustella, jos sellaisia tulee eteen. Kun keskusteluyhteys on valmiiksi auki, vaikeitakin asioita on helpompi käsitellä.

– Jos eteen tulee tilanteita, jotka vaativat luottamusmiehen läsnäoloa, käymme yhteisen pöydän ääreen ja haemme yhdessä ratkaisua. Tärkeintä on avoimuus puolin ja toisin, jotta asiat eivät jää turhaan hautumaan ja hiertämään, Mäkisalo sanoo.

– Olennaista on, että ongelmat otetaan esille. Muuten ne voivat paisua isommiksi kuin on tarkoitus, Partala lisää.

Keskustelua helpottaa myös se, että Mäkisalo on apteekissa paljon paikalla. Usein hänet näkee reseptintoimitustiskissä apteekin proviisorin ja farmaseuttien rinnalla.

Ja vaikka apteekkari olisi omassa huoneessaan, oveen voi aina koputtaa. F

Hervannan apteekki toimii uusissa, remontoiduissa tiloissa. Sisään pääsee sekä kadulta että kauppakeskuksesta.

TEKSTI **MAARIT KROK**

Jatkuvatoimisella valmistuksella voidaan tuottaa laadukkaampia tabletteja pienemmällä jätemäärällä ja nopeammin kuin eräperusteisella valmistuksella, mutta valmistajien täytyy vielä ratkaista lääke-erien jaotteluun ja materiaalien jäljitettävyyteen liittyviä kysymyksiä.

LAATUA JATKUVATOIMISELLA VALMISTUKSELLA

Jatkuvatoimista valmistusta hyödynnetään paljon eri teollisuuden aloilla, mutta farmasian alalla vielä varsin vähän. Lääkkeiden valmistus on perinteisesti ollut eräperusteista, jolloin kaikki yksittäisen erän materiaalit käsitellään yksi valmistusvaihe kerrallaan.

– Vuosi sitten myyntiluvallisia jatkuvatoimisella prosessilla valmistettuja lääkkeitä oli markkinoilla alle kymmenen. Uskoisin, että tilanne ei ole juuri muuttunut, farmasian tohtori **Anssi-Pekka Karttunen** sanoo.

Karttunen väitteli joulukuussa Itä-Suomen yliopistossa jatkuvatoimisesta tablettien valmistusprosessista. Väitöskirjassaan hän vertasi prosessia nykyisin käytössä olevaan eräperusteiseen valmistusprosessiin ja tutki menetelmiä, joilla materiaalien etenemistä linjastolla voidaan seurata.

Tasaisempi laatu ja vähemmän jätettä

Lähtökohdat tutkimukselle luotiin jo vuonna 2013, kun Itä-Suomen yliopisto, VTT ja Savonia-ammattikorkeakoulu kehittivät Euroopan ensimmäisen jatkuvatoimisen linjaston tablettien valmistukseen. Samaa linjastoa hyödynnettiin myös Karttusen väitöskirjassa.

Tutkimuksen mukaan jatkuvatoimisella valmistuksella on useita etuja verrattuna eräperusteiseen valmistukseen.

– Tiettyjä perustavanlaatuisia eroja on valmistuslaitteiston pienempi koko. Myös koko tuotantoketju raaka-aineesta valmiiksi tabletiksi lyhenee oleellisesti, Karttunen sanoo.

Jatkuvatoimisen valmistusprosessin etu on myös reaaliaikainen analytiikka. Tuotteen laatua seurataan koko ajan, ja poikkeamien sattuessa on mahdollista hylätä vain tietty osa erästä. Eräperusteisessa valmistuksessa joudutaan vastaavassa tilanteessa yleensä hylkäämään koko erä, eli jatkuvatoiminen valmistus vähentää syntyvän jätteen määrää.

Jatkuva analytiikka mahdollistaa myös hylkäämisen automatisoinnin, jolloin se osa erästä, joka ei täytä laatukriteereitä, voidaan hylätä tuotannosta ilman, että koko tuotantoprosessi katkeaa.

Erät täytyy pystyä määrittelemään

Vaikka monet seikat puoltavatkin siirtymistä jatkuvatoimiseen valmistukseen, on prosessissa vielä vaiheita, jotka valmistajien tulee ratkaista ennen kuin tuotanto voidaan siirtää eräperusteisesta jatkuvatoimiseen.

Jatkuvatoimisessa valmistusprosessissa tuotteen laatua seurataan koko ajan. Poikkeamien sattuessa on mahdollista hylätä vain tietty osa erästä.

Jatkuvatoimisen valmistamisen suurin potentiaali on siinä, kun lähdetään tekemään täysin uutta tuotetta.

Laki edellyttää, että tuotannon materiaalivirran tulee olla jaettu eriksi, jotta lääke voidaan vapauttaa myyntiin. Siihen millä tavoin erät jaetaan, ei ole olemassa suoria vaatimuksia.

– Erien jakaminen voi perustua aikaan, eli esimerkiksi kymmenen tunnin valmistus kattaa yhden erän, tai sitten erä voi olla tietty valmistunut määrä tuotetta. Kun erän määrittelyn kriteerit on perusteltu myyntilupaan, eräkoko voi vaihdella tarpeen mukaan, Karttunen sanoo.

Erän laatu varmistetaan prosessinaikaisella jatkuvalla analytiikalla, joten valmistuksen jälkeen erä voidaan suoraan vapauttaa myyntiin.

– Voi olla, että joitakin analyysejä tehdään vielä jälkikäteen. Esimerkiksi dissoluutiokoe tehdään tyypillisesti jälkikäteen, ellei reaaliaikaiseen analytiikkaan ole pystytty tekemään jotain surrogaattimittausta, joka antaa saman tuloksen kuin dissoluutiokoe.

Valmistajan pitää myös pystyä osoittamaan materiaalin jäljitettävyys, eli milloin esimerkiksi lääkeaine ilmaantuu väli- tai lopputuotteeseen. Tähän hyödynnetään niin kutsuttua viipymäaikajakaumaa (RTD, residence time distribution). Viipymäaikajakauma vaihtelee aina käytettyjen lääke- ja apuaineiden mukaan, mutta siihen vaikuttavat myös linjaston ominaisuudet, kuten sekoittimien nopeus tai valmistusnopeus. Valmistajan tulee selvittää nämä asiat ennen kaupallista valmistusta.

Suurin potentiaali uusissa tuotteissa

Siirtyminen eräperusteisesta valmistuksesta jatkuvatoimiseen edellyttää myös investointeja, vaikka joitakin olemassa olevista laitteista voidaankin hyödyntää osana uutta linjastoa. Esimerkiksi itsessään jatkuvatoiminen tablettikone tai rullapuristin eli kuivarakeistin voidaan sopivilla välikappaleilla liittää uuteen linjastoon.

– Jatkuvatoimisen valmistamisen suurin potentiaali on siinä, kun lähdetään tekemään täysin uutta tuotetta. Jos on hyvin toimiva erävalmisteinen tuote, ei välttämättä ole tarvetta ja hyötyä lähteä tätä muuttamaan, Karttunen korostaa.

Eräperusteisen valmistuksen ongelmaksi saattaa muodostua esimerkiksi joidenkin jauheseosten heikompi valuvuus suorapuristusprosessissa. Karttusen väitöstutkimuksessa parasetamoli toimi esimerkkinä huonosti valuvasta lääkeaineesta. Tutkimuksen perusteella voitiin osoittaa, että eräperusteisessa valmistuksessa tablettien paino ja lääkeainepitoisuus vaihtelivat enemmän kuin jatkuvatoimisella prosessilla.

– Tämän perusteella ei voi vielä tehdä yleistyksiä, mutta tutkimuksen perusteella jatkuvaperusteinen valmistus voi tuoda etuja tiettyjä haastavia formulaatioita valmistettaessa. Eräperusteinen valmistus voi olla erityisen haastavaa paljon lääkeainetta sisältäville tableteille, jos lääkeaine on huonosti valuva eikä tätä voida kompensoida formulaation apuaineilla.

Jatkuvatoiminen lääkkeenvalmistus kiinnostaa niin tutkijoita kuin valmistajia. Julkaisuja on jo muun muassa jatkuvatoimisesta kylmäkuivauksesta.

– Suomessa jatkuvatoimista lääkkeenvalmistusta ei käsittääkseni vielä ole, mutta isot farmasian alan yhtiöt kehittävät näitä prosesseja parhaillaan. F

Anssi-Pekka Karttunen valmistui proviisoriksi vuonna 2012 Itä-Suomen yliopistosta ja työskenteli Orion Pharman Research Scientistina vuosina 2012–2015. Hänen väitöskirjansa The journey to continuous tablet manufacturing - From the effects of material properties to material tracking and residence time distribution tarkistettiin Itä-Suomen yliopiston terveystieteiden tiedekunnassa 13.12.2019.

FARMASIALIITTO AJAA FARMASIAN AMMATTILAISTEN ETUA

Farmasialiiton työn ansiosta lähes 8 000 farmasian alan asiantuntijan ääni kantaa hyvin ammatillisessa ja taloudellisessa edunvalvonnassa. Liiton tulevalta strategiakaudelta toivotaan kuitenkin lisäpanoksia erityisesti alan palkkatason parantamiseksi, selviää tuoreen Farmasialiiton jäsenkyselyn tuloksista.

TEKSTI **NINA GARLO-MELKAS**

Katso edellisestä lehdestä tarkat vastaajamäärät vastausten takana.

Farmasialiitto toteutti syksyllä 2019 kyselyn, jonka tavoitteena oli selvittää, kuinka ammattijärjestö on onnistunut tehtävässään yhteiskunnallisena vaikuttajana ja jäsentensä äänenkannattajana.

Kyselyyn vastanneista 60 prosenttia nosti Farmasialiittoon kuulumisensa suurimmaksi syyksi joukkovoiman edunvalvonnassa. Toinen merkittävä syy liittoon kuulumiselle oli vakuutus pahan päivän varalle. Ainoastaan neljä prosenttia vastaajista kertoi kuuluvansa Farmasialiittoon saadakseen siitä taloudellista hyötyä itselleen.

Kyselyyn vastanneista 60 prosenttia nosti Farmasialiittoon kuulumisensa suurimmaksi syyksi joukkovoiman edunvalvonnassa.

Vaikka liittoon kuulumisen kautta ei haeta kaan ensisijaisesti taloudellista hyötyä, noin puolessa kyselyn vastauksista mainittiin palkkauksen parantaminen yhdeksi tärkeimmäksi liiton päämääräksi. Myös koulutuksen kehittäminen, alan arvostuksen parantaminen ja äänitorvena toiminen ovat tehtäviä, joihin liiton toivotaan panostavan vahvasti jatkossakin.

Edunvalvonta nousi vahvasti esille

Farmasialiiton pääasiallinen missio liittyy jäsentensä edunvalvontaan ja puolustamiseen työehtosopimusneuvotteluissa, palkka-asioissa ja työpaikalla kohdattavissa ristiriitatilanteissa. Pääsääntöisesti liiton koettiin tekevän juuri näitä asioita, ja niihin toivotaan panostettavan vahvasti jatkossakin. Miltei kaikissa vastauksissa mainittiin edunvalvonta jossain muodossa.

Tulevan strategiakauden tärkeimpänä pääpainopistealueena liiton toiminnalle pidettiin palkkauksen parantamista. Tutkimuksessa oli miltei 200 kertaa mainittu palkkauksen parantaminen. Kiky-tuntien poistaminen ja työaika-asiat nousivat myös toistuvasti esiin. Lisäksi tes-neuvottelujen onnistumista odotettiin jäsenten keskuudessa.

Liiton toivottiin ajavan tasapuolisesti kaikilla eri sektoreilla työskentelevien asiaa neuvottelupöydissä. Kuntasektorilla työskentelevät pitivät toisinaan hankalana sitä, että he kuuluvat kunta-alan työehtosopimukseen, jolloin liiton rooli voi jäädä etäisemmäksi.

Webinaarit katsottaviksi jälkikäteen

Urapalveluita pidettiin riittävinä, mutta erilaisia koulutuksia toivottiin lisää. Webinaarien osalta toivottiin, että ne olisivat tallenteina katsottavissa jälkikäteen.

Vastaajat toivoivat sekä ammattiin liittyviä täydennys-, kertaus- ja syventäviä koulutuksia että työelämään liittyviä koulutuksia. Yleisesti haluttiin koulutusta ajankohtaisista aiheista mutta myös paikallisia koulutuksia pääkaupunkiseudun ulkopuolelle.

Lisäksi tiettyjen sairauksien hoitoon toivottiin koulutusta. Näitä olivat diabetes, syöpähoidot, palliatiivinen hoito ja reumataudit. Myös lääkeneuvontaan, potilasohjaukseen, lääketurvallisuuteen, interaktioihin, ei-lääkkeellisiin hoitoihin, kosmetiikkaan ja luontaistuotteisiin ja niiden vaikutuksiin lääkkeiden kanssa haluttiin jatkossa täsmäkoulutusta. F

Kysely toteutettiin sähköisellä kyselylomakkeella, ja sen kohderyhmänä olivat työssä olevat Farmasialiiton jäsenet. Jäsenkyselyyn vastanneista 746 jäsenestä 77 prosenttia oli farmaseutteja, 16 prosenttia proviisorikoulutuksen saaneita ja seitsemän prosenttia alan opiskelijoita.

Voit varata myös henkilökohtaisen soittoajan nettisivujemme kautta:

farmasialiitto.fi/yhteystiedot

TAPAHTUMA-KALENTERI

Koulutusten lisätiedot ja ilmoittautumisohjeet löydät Farmasialiiton verkkosivujen kalenterista!

Toukokuu

6.5. Muutos on mahdollisuus (webinaari)

7.5. Kalenterivaraus: suunhoidon webinaarisarja – osa 2 (webinaari)

13.5. Sisäisen motivaation johtaminen (webinaari)

27.5. Työhaastattelu – paniikki? (webinaari)

Kesäkuu

3.6. Minustako pomo? (webinaari)

FARMASIALIITTO PERUU KEVÄÄN TILAISUUKSIA

Farmasialiitto peruu kaikki alueelliset ja valtakunnalliset jäsentilaisuutensa toukokuun loppuun asti koronaviruksen takia. Selvitämme parhaillaan, voimmeko muuttaa joitain tilaisuuksia etäkoulutuksiksi tai siirtää syksyksi. Tiedotamme näistä erikseen.

Webinaarit järjestetään normaalisti. Niissä onkin kevään aikana valinnanvaraa!

WEBINAARIEN TALLENTEITA MATERIAALIPANKISSA

Farmasialiiton verkkosivuilla on materiaalipankki, josta voi katsoa webinaarien tallenteita. Uusimpina sinne on lisätty Suunhoidon webinaari: ikääntyneiden suunterveys 10.3. ja Apteekkien farmaseuttisen henkilöstön työehtosopimuksen muutokset 26.2. bit.ly/38SKrBF

Pidä työpaikka- ja yhteystietosi ajan tasalla!

JOTTA VOIMME viestiä juuri sinua koskevista asioista ja jotta edunvalvontamme tavoittaa sinut oikealla hetkellä, on tärkeää, että tietosi ovat ajan tasalla. Käy siis tarkistamassa (ja korjaamassa) omat tietosi jäsenportaali Morttelista!

mortteli.crmieportal.com

FARMASIALIITON YHTEYSTIETOJA

JÄSENPALVELUT
029 7010 1090
(arkisin klo 11–12)
jasenpalvelu@farmasialiitto.fi

TYÖSUHDENEUVONTA
029 7010 1091
(arkisin klo 11–12)
tes.neuvonta@farmasialiitto.fi

Sähköpostiosoitteet ovat muotoa *etunimi.sukunimi@farmasialiitto.fi*

Soittaminen ja jonotus Farmasialiiton 0297-alkuisiin numeroihin maksaa lankapuhelimesta soitettuna paikallisverkkomaksun (pvm) ja matkapuhelimesta matkapuhelumaksun (mpm). Taksa määräytyy soittajan liittymäsopimuksen perusteella. Aikaperusteisen maksun lisäksi operaattori voi veloittaa myös puhelun aloitusmaksun. Soittaminen ei yleensä sisälly ns. puhepaketteihin.

PUHEENJOHTAJA, PROVIISORI, TOKSIKOLOGI
Antti Kataja

TOIMITUSJOHTAJA, FARMASEUTTINEN JOHTAJA, FARMASEUTTI, M. ENG
Riitta Uusi-Esko

KOULUTUSPOLITIIKAN JA URAPALVELUIDEN ASIANTUNTIJA, PROVIISORI
Sanna Passi

TYÖVOIMAPOLIITTINEN ASIANTUNTIJA, PROVIISORI
Marketta Hakkarainen

VIESTINTÄPÄÄLLIKKÖ, FM, HSO-SIHTEERI
Tuija Metsäaho

KEHITTÄMISPÄÄLLIKKÖ, PROVIISORI
Anne Hautala

OPISKELIJATOIMINNAN ASIANTUNTIJA, PROVIISORI
Suvi Luukko

TYÖSUHDEASIANTUNTIJA, FARMASEUTTI
Jenni Lakso

JÄRJESTÖKOORDINAATTORI, TRADENOMI
Katja Sippola

VANHEMPI NEUVONANTAJA, VTT
Pekka Perttula

TOIMISTOASSISTENTTI
Anu Peurakoski

MENTOROINTI

Hae ohjelmaan
13.4.2020
mennessä.

Hae mukaan *mentorointiin!*

Farmasialiitto käynnistää suositun mentorointi-ohjelmansa jälleen syksyllä 2020.

Miksi lähteä mukaan mentorointiin? Mentoroinnin antia kuvailevat aiemmissa ohjelmissa mukana olleet:

FARMASIALIITTO

Parasta mentoroinnissa oli:

- Ihana mentori ja keskustelut hänen kanssaan sekä kokemusten jakaminen muiden aktoreiden kanssa.
- Itsevarmuuteni kasvoi, ja tutustuin uusiin ihmisiin.
- Pysähtyminen omien ajatusten äärelle.
- Opin uutta työskentely-mahdollisuuksista farmasian alalla.

Lisätietoa mentoroinnista ja hakulomakkeet löytyvät osoitteesta:

bit.ly/FLmentorointi

Vuoden Proviisori

Tunnetko proviisorin,
joka hyödyntää omaa osaamistaan
ennakkoluulottomasti?
Tai proviisorin, joka vahvis-
taa ammattikuntamme asemaa
terveydenhuollossa ja yhteiskunnassa.
Tai kenties proviisorin, joka edistää
rationaalisen lääkehoidon kehittymistä.
Tai ehkä tunnet proviisorin,
joka toimii lääkitys- ja
potilasturvallisuuden parantamiseksi.

EHDOTA VUODEN PROVIISORIA.

Voit jättää esityksesi
1.3.–30.6.2020
täällä
bit.ly/2IPRa4P

Vuoden Proviisorin valinta
julkistetaan 25. syyskuuta,
jolloin vietetään kansainvälistä
farmasistipäivää.

Anna tunnustusta!

Farmasialiitto etsii Vuoden Proviisoria,
joka on tehnyt omalla osaamisellaan
tunnetuksi suomalaista farmasiaa.
Hän on Suomen Farmasialiiton jäsen.

FARMASIALIITTO

JOONAS KAVASTO

Luulo ei ole tiedon väärtti

Alalla kuin alalla myyntivalttina ovat tuotteen yhteydessä myytävät neuvonta- ja huoltopalvelut sekä tuotteen oikeaan käyttöön opastaminen ja tietojen automaattinen päivittäminen.

Apteekissa myydään lääkkeitä, mutta onko apteekeissa osattu nähdä metsä puilta ja hyödyntää vahvinta myyntivalttia – osaamista, palvelua, opastamista ja päivittämistä.

Elämme epidemioiden ja pandemioiden, tautien ja luulotautien aikaa. Täsmälääkkeitä etsitään ja kehitetään. Lääkkeiden vaikutukset vahvistavat ja kumoavat toisiaan. Terveyttä vaalitaan ja vahvistetaan.

Yhteiskunnan medikalisoituminen korostaa ilman koronaviruksen nousuakin farmaseuttisen osaamisen arvoa, lääkkeen valmistamista ja lääkehoitoa sekä lääkeaineiden ja -valmisteiden tuntemusta.

Toimet koronaviruksen taltuttamiseksi todistavat oikean tiedon kysynnän ja jakamisen tarvetta. Kansalaiset ja kansakunta tarvitsevat moninaista tietoa sairauden ehkäisemisestä ja parantamisesta.

Oikea sana tarpeen kuvaamiseksi on ”kansanvalistus”. Oikea paikka kansan valistamiselle on apteekki, sillä ollakseen uskottava valistajan pitää toimia luontevasti kansan parissa.

Vanha viisaus kertoo tiedon lisäävän tuskaa. Apteekkiin tullaan, kun tuska lisää tiedon tarvetta. Apteekissa viisaus kääntyy päälaelleen; tieto vähentää tuskaa – ja lopputulemana on halu lisätä tietoa.

Tuska ei maailmasta lopu, joten apteekeilla on suuri tulevaisuus oivaltaessaan tiedon vähentävän tuskaa – ja tiedon ja sen jakamisen olevan itse asiassa peruste apteekkijärjestelmän olemassaololle.

Google-haku on tehnyt meistä jokaisesta itseoppineen lääke- ja farmasiatieteen asiantuntijan. Oireet niputtamalla saa diagnoosin sairaudestaan. Kun sairaus on selvinnyt, löytyvät neuvot hoitoon ja lääkitykseen.

Varmuuden vuoksi sairauden ja hoitotietojen todenperäisyyden voi varmistaa luontevimmasta luotettavasta lähteestä. Lääkäriä ei kannata vaivata, vastaanottoaikakin pitäisi varata erikseen ja jonottaa omaa vuoroaan.

Mieluiten tietoa hakee sellaisesta paikasta, jossa voi kertoa omista oireistaan, ja tiukan paikan tullen viitata naapurimiehen ujouteen sekä kysyä neuvoa ja apua hänen ongelmiinsa.

Apteekissa keskustelu käynnistyy usein tasapainoisesti. Kumpikin on asiantuntija, niin keskustelun avaaja kuin vastaaja. Kumpikin puhuu asiasta, jonka parhaiten osaa – toinen itsestään, toinen lääkkeistä ja hoidosta.

”Miten voin auttaa” -kysymys apteekissa esitettynä on täysosuma. Se todella tarkoittaa sitä, mitä kysytään. Se ei ole small talkia, vaan aito kysymys, johon vastatessa saa pyynnöstä kertoa sairauksistaan.

Kun keskustelu käynnistyy, usein osoittautuu todeksi, ettei luulo ole tiedon väärtti. Oireet googlettamalla on saattanut syntyä epäilys siitä, että on ensimmäinen afrikkalaiseen sikaruttoon sairastunut ihminen.

Lääkäriltä tai eläinlääkäriltä ei olisi kehdannut varata aikaa ja kysyä sikaruton todennäköisyydestä, mutta farmaseutille voi viitata oireiden sopivan sikaruttoon. Yleensä taudinkuva selkiintyy ja oikea lääkitys löytyy.

Farmaseutti on kansalaisen valistaja ja päivän pelastaja.

Pekka Perttula

Apteekkiin tullaan, kun tuska lisää tiedon tarvetta.

Mortteli.

Jäsenportaali Morttelissa hallinnoit jäsentietojasi.

mortteli.crmieportal.com/login

FARMASIALIITTO

SOVUSSA LUONTOSI KANSSA

Ainoa by Apteq / www.apteekinainoa.fi

HYVINVOINTIA ILMAN TURHIA LISÄAINEITA

Lisäaineettoman **Ainoa**–sarjan vitamiini– ja ravintolisäkapselit sopivat niin allergisille ja vegaaneille kuin erikoisruokavalioita noudattaville sekä lisäaineita karttaville.

LEMPEÄ LUONNOLLE

Ainoa–sarjan pakkaukset ovat öljytöntä kasvipohjaista muovia, jonka hiilijalanjälki on negatiivinen eli pakkauksiin on sitoutuneena hiilidioksidia ilmakehästä.

PUHDASTA LAATUA LÄHELTÄSI

Ainoa–sarjan tuotteet on kehitetty ja valmistettu Suomessa, sekä ne ovat saatavilla vain apteekeista.

ainoa

AINOASTAAN OLENNAINEN